БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряа-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 111 (7111)
МАЙН 12
ЧЕТВЕРГ
1955 он

Сэн 20 мүнгэн

Амгалан ажалай урьһаламжа

Агуүехэ Ленинэй заһан замаар ндарта Коммунистическэ партиин а хүтэлбэреэр ябажа, советскэ рад коммунизмын материально-техническэ база байгуулгада шэнэ ехэ жалтануудые туйлажа байна.

Советскэ социалистическэ экономикын үндэһэ һуури болгошо хүндэ промышленностиие хурдан темпээр үгжөөлгэдэ парти, правительство рда мэтэ угаа ехэ анхарал хандуулна. Имагтал хүндэ индустриин саг үргэлжэ хүгжэһэнэй ашаар хүнгэн, еэ хоолой, мүн промышленностиин адшье һалбаринууд, социалистическэ хүдөө ажахы амжалтатайгаар ргжэдэг байна.

Манай хүндэ индустри 1940 онойтой сасуулхада мүнөө 3 дахин ехэ родукци бүтээн гаргана. Промышленна продукциие бүтээн гаргаха тадахи табанжэлэй түсэб болзорһоо ид дүүргэгдэжэ байна.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй урьһаламжа (1955 оной гаргалга) үсэгэлдэр Советскэ правительство гаргаба. Энэ урьһаламжые Бурят-Монголой ажалшад бүхы оронойнгоо ажалшадтай хамта угаа ехэ бжэлтэтэйгээр, баяр баясхалантайгаар угтаба. «Өөрынгөө нөөсэлгэһөө матай баяртайгаар советскэ гүрэнэ урьһалхабди» гэжэ үсэгэлдэр эшэлэн болоһон ажалшадай суганууд дээрэ фабрика, заводуудай дэлмэришэд, Байгалай загаһашад, лэнгэ, Яруунын малшад, Аха, унтын ангуушад ба бусад бүхы алшад нэгэн дуугаар мэдүүлбэ.

Ленинэй орденто ПВЗ-тэй кузнечцех соо болоһон митинг дээрэ ханай мастер нүхэр Афанасьев гэжэ хэлээ:

—Баруунай хархис түримхэйнэр нэ дайнда бэлэдхэнэ. Манай гүрэн шлдэшэгүй хүсэтэй болонхой. Би э һарынгаа салинда гүрэнэй урьламжа захижа, Эхэ оронойнгоо э шадал бэхижүүлгэдэ хубитаяа уулнаб.

Өөһэдынгөө ажалай нөөсэлгэһөө рэл гүрэндөө урьһалһан мүнгэнай хүндэ индустриие хүгжөөлгэдэ, тара, Волга, Обь болон бусад олон мүрэнүүд дээрэхи асари ехэ гидэлектростанцинуудые барилгада, нэ ба боро газарые ашаглалгада, эн зуугаад шэнэ совхозуудые барилгада, оронойнгоо оборонно хүсэ шалые бэхижүүлгэдэ, ажалшадай ана тэниглэн байдалые һайжаруулгада зорюулагдаха байна гэжэ алшад һайнаар мэдэрнэ.

Социалистическэ хүдөө ажахые үгжөөлгэдэ Советскэ правительство рэнэй бюджедһээ тон ехэ мүнгэ гаргашална. 1954 ондо 74,4 миллиард түхэриг гэхэ һү, али 1953 онойхиһоо 42,4 процентээр ехэ мүнгэ гаргашалагдаһан байна. Гансахан 1954 ондо манай промышленность хүдөө ажахыда (арбан табан хүсэтэй) 137 мянган трактор, 46 мянган пропашной трактор, 37 мянган ороһо хуряадаг комбайн ба бусад хэдэн зуугаад мянган хүдөө ажахын машинануудые үгэһэн байна. КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зорилгоор хүдөө ажахые хүгжөөлтэдэ гүрэнэй бюджедэй гаргаша 1955 до бүри ехэ болоо.

Социалистическэ экономикын хурдан түргэнөөр хүгжэһэнэй ашаар ажалшадай ажабайдалай хэмжээн алгарьяагүй ургана, хүдэлмэришэд ба албахаагшадай бодото салин хүлһэн ургана, колхознигуудай олзо ехэ болоно. Хүдэлмэришэд болон албахаагшадай бодото салин хүлһэн 1954 ондо 1950 онтой сасуулхада 37 процентээр ургаа.

Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство ажалшадай ажана байдалые улам һайжаруулхын тулада анхарал оролдолго саг үргэлжэ гаргана. Гүрэнэй болон кооперативна наймаагаар худалдадаг эд бараанай, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй рознично сэн табадахи табанжэлэй түсэбөөр 23,5 процентээр химдаруулагдаха байһан аад, табанжэлэй түрүүшын 4 жэл соо 25 процентээр химдаруулагдаа. Эдэ жэлнүүд соо рознично сэнгүүдэй 5 дахин химдарһанай ашаар манай ороной ажалшад хамта дээрээ 204,5 миллиард түхэриг алмаа. Ажалшадта зорюулагдаһан гэр байранууд олоор баригдана. Гансахан 1954 ондо хүдэлмэришэнэй тосхонууд болон городуудта 32 миллион квадратна метр талмайтай байрын гэрнүүд, хүдөө нютагуудта 470 мянган гэр баригдаһан байна.

Социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта гаргашалагдадаг мүнгэн зөөри жэл ерэхэ бүри ехэ болоно. СССР-эй гүрэнэй бюджедээр энэ хэрэгтэ 1955 ондо 147 миллиард түхэриг һомологдонхой. Энэ мүнгэн хэдэн олон дунда ба дээдэ һургуулинуудые, научна эмхи зургаануудые, больницануудые, хүүгэдэй яслинуудые ба садуудые, театр, амаралтын гэрнүүдые санаторинуудые шэнээр барилгада ба культурно-гэгээрэлэй ба элүүрые сахилгын эмхи зургаануудай хэрэглэмжэдэ гаргашалагдаха байна.

Парти, правительствынгаа эсэгэ ёһоной анхарал оролдолгодо советскэ хүнүүд хүдэлмэрилжэ байһан участок бүхэндөө шэн габьяата ажалаараа харюусана. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын, продукциин өөрын үные доошолуулхын түлөө тэмсэнэ. 1960 ондо 10 миллиард пүүд ороһо таряа жэл бүхэндэ суглуулдаг болохо, малажалай продуктнуудые хоёр-хоёрһоо үлүү дахин ехээр үйлэдбэрилхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые 2—3 жэл соо дүүргэхэ гэһэн мүрысөөн орон доторнай дэлгэржэ байна.

Советскэ гүрэнэй түрүүшын урьһаламжа 30 гаран жэлэй саада тээ гараһан юм. Тэрээнһээ хойшо гаргагдаһан гүрэнэй урьһаламжа бүхэниие манай ороной ажалшад политическэ угаа ехэ дэбжэлтын оршон байдалда хүлеэжэ абаад, урьһаламжа тараалгада бултадаа эдэбхитэйгээр хабаададалсажа, гүрэнэйгөө ажахын шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэнь нөөсэлгөөрөө туһалалсадаг байгаа.

Мүнөөшье манай социалистическэ Бурят-Монголой ажалшад бүхы советскэ хүнүүдтэй хамта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй урьһаламжые (1955 оной гаргалга) бултадаа захиха байһаниинь дамжаггүй.

Гүрэнэй урьһаламжада туһалха комиссинууд, ажалшадай депутадуудай сомоной ба сельскэ Соведүүд, партийна, профсоюзна, комсомольско ба нийтын бусад организацинууд урьһаламжа тараалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

Шэнэ урьһаламжа захилгада бултадаа эбтэйгээр хабаадалсажа, дэлгэр баян Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые улам бэхижүүлэе!

Европодо эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые хангаха талаар европейскэ оронуудай зүблөөндэ хабаадаха СССР-эй Делегаци Варшава, ошохоёо мордобо

Европодо эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые хангаха талаар европейскэ оронуудай Зүблөөндэ хабаадахын тулада СССР-эй Делегаци майн 10-да Москваһаа Варшава ошохоёо мордобо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин (делегаци толгойлогшо), СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи Орлогшо, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов, СССР-эй Оборонын Министр Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков, Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. М. Пузанов, Украинска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Т. Кальченко, Белорусска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ К. Т. Мазуров, Латвийска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Т. Лацис, Литовско ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. А. Гедвилас, Эстонско ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. А. Мюрисеп, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо В. А. Зорин, СССР-һээ Польшодо байдаг Посол П. К. Пономаренко СССР-эй Делегациин составта ороно.

СССР-эй Делегаци тэрэ үдэртөө Варшавада бууһан байна.

(ТАСС).

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй урьһаламжа (1955 оной гаргалга) гаргаха тухай

СССР-эй арадай ажахые саашадань хүгжөөхэ талаар хэмжээ-ябуулгануудые финансировалхын тула арад зоной мүнгэн зөөри элсүүлхэ зорилгоор, ССР Союзай Министрнүүдэй Совет иигэжэ ТОГТООБО:

1. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй урьһаламжые (1955 оной гаргалга) 32 миллиард түхэригэй хэмжээтэйгээр 20 жэлэй болзороор гаргаха.

2. Урьһаламжын облигацинууд ба тэрэнэй шүүбэринүүдые гүрэнэй ба нютагай алба налогууд болон татабаринуудһаа сүлөөлхэ.

3. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй урьһаламжа (1955 оной гаргалга) гаргаха тухай СССР-эй Финансын министерствээр табигдаһан условинуудые баталха.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр баталагдаба

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй урьһаламжа (1955 оной гаргалга) гаргаха УСЛОВИНУУД

1. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй урьһаламжа (1955 оной гаргалга) 1955 оной ноябриин 1-һээ эхилээд, 1975 оной ноябриин 1 хүрэтэр болзортойгоор гаргагдаба.

2. Энэ урьһаламжа имагтал арад зоной дунда тараагдаха. Урьһаламжа тарааха гурим СССР-эй Финансын министерствээр тогтоогдоно.

3. Урьһаламжа хадаа тус бүридөө 100 миллион түхэригэй разрядуудта хубаагдана.

Разряд бүхэниинь 20.000 серитэй. Разряд бүхэнэй серинүүд № 180.001-һээ эхилээд, № 200.000 хүрэтэр номертой байха.

Сери бүхэнэйнь облигацинууд № 01-һээ эхилээд, № 50 хүрэтэр номертой байха.

4. Урьһаламжын облигацинууд 500, 200, 100, 50, 25 ба 10 түхэригөөр гаргагдаба.

500 ба 200 түхэригэй облигацинууд 1 сериин 100 түхэригэй табан гү, али хоёр облигацитай тэн ба тус тустаа 5 гү, али 2 номертой байжа, тус облигацинууд дээрэ тэмдэглэгдэһэн номер бүхэндэ нэгэн доро 5 гү, али 2 шүүбэри тудаха ёһотой.

50, 25 ба 10 түхэригэй облигацинууд 100 түхэригэй облигацида тудаһан (хахад, дүрбэнэйнь нэгэ хуби, арбанайнь нэгэ хуби) шүүбэриин хубиие абаха эрхэтэй.

5. Урьһаламжын бүхы доходынь шүүбэри болгогдон түлэгдэнэ.

Шүүбэринүүдэй бүхы сумманъ урьһаламжын 20 жэлэй болзор соо дунда жэшээгээр жэлэй 2 процентын хэмжээтэйгээр тогтоогдобо.

Урьһаламжын хорин жэлэй болзор соо бүхы облигацинуудай 25 процентнь шүүхэ ба үлэгшэ 75 процентнь өөрынь бодото үнөөр гэдэргээ худалдагдан абтаха.

Шүүһэн облигацинууд түлэгдөөд, саашадаа тиражһаа гаргагдаха.

Урьһаламжын шүүбэринь 100 түхэригэй облигацида 5.000, 1.000, 500 ба 200 түхэригэй хэмжээтэйгээр тогтоогдоно. Тиихэдэ тус шүүбэри соо облигациин бодото үнэнь (зуун түхэриг) оролсоно

6. Урьһаламжын хорин жэлэй болзор соо жэл бүхэндэ 2—2 тираж, хамта шүүбэриин 40 тираж болохо.

Шүүбэриин тиражууд 1956 онһоо эхилээд, СССР-эй Финансын министерствээр тогтоогдоһон болзорнуудта үнгэргэгдэхэ.

7. Урьһаламжын разряд бүхэнэй шүүбэринүүдэй тиражуудта, тайлбарилан хэлэбэл, 100 миллион түхэриг бүхэндэ доро заагдаһан тоото шүүбэринүүд бууха гэбэл:

Облигациин бодото үные оруулалсан 100 түхэригэй облигациин шүүбэринүүдэй хэмжээнь	Бууха шүүбэринүүдэй тоо	
	Нэгэ тиражда	Бүхы 40 тиражуудта
5.000	3	120
1.000	30	1200
500	300	12.000
200	5917	236.680
Шүүбэринүүдэй дүн хамта	6.250	250.000
Шүүбэринүүдэй суммынь дүн хамта (түхэригөөр)	1.378.400	55.136.000

8. Шүүбэриин тудаагүй облигацинууд 1960 оной ноябриин 1-һээ эхилээд, урьһаламжын болзорой дүүрэтэр үлэһэн 15 жэл соо бодото үнөөр гэдэргээ (худалдагдан) абтаха.

Урьһаламжын 100 миллион түхэриг бүриһөө: 1960 — 1965 онуудта—жэл бүриин 1.250.000 түхэригэй, 1966—1970 онуудта — 3.000.000 түхэригэй, 1971—1975 онуудта—10.500.000 түхэригэйхи гэдэргэнь худалдагдан абтаха.

1960—1974 онуудта худалдан абтаха облигацинууд жэл бүридэ худалдан абтаха тиражуудаар тодорхойлогдохо. Худалдан абтаха тиражуудые үнгэргэхэ болзорнууд СССР-эй Финансын министерствээр тогтоогдохо.

Худалдан абтаха тиражууд соо ороогүй облигацинууд 1975 оной ноябриин 1-һээ эхилээд, гэдэргээ худалдагдан абтаха.

9. Шүүбэриин тудаһан облигацинууд, мүн бодото үнөөрөө худалдан абтаха ёһотой облигацинууд 1976 оной ноябриин 1 хүрэтэр түлэгдэжэ болохо; энэ заагдаһан болзорһоо хойшо тус облигацинууд хүсэеэ гээхэ ба худалдан абтахагүй.

СССР-эй Финансын Министр А. ЗВЕРЕВ.

АРАДАЙ УРЬҺАЛАМЖА ШЭНЭ ГАЗАР АШАГЛАЛГАДА ТУҺАЛХА

Уранзураашан Б. Мухиной зураһан плакат. ТАСС-эй фотохронико.

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна табадахи конференци

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэсоюзна табадахи конференци майн 10-да Москвада, Союзуудай Байшангай Колонно зал соо нээгдээ. Советскэ Союзай бүхы республикануудай, хизаарнуудай болон областьнуудай делегадууд конференцидэ ерээ. Хариин оронуудһаа ерэһэн олон тоото айлшад заседаниин зал соо байлсаа.

Эб найрамдалые хамгаалха Советскэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Тихонов конференциие нээгээ. Президиумые, секретариадые ба мандатна комиссиие һунгаһанайнгаа һүүлээр конференци доро дурсагдаһан зүбшэхэ зүйлнүүдые баталан абаа:

1. Мүнөөнэй уласхоорондын байдал ба эб найрамдалые хамгаалха талаар арадуудай тэмсэл.

2. Хельсинкидэ болохоёо байһан Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Ассамблейдэ ошохо советскэ делегациие һунгалга.

3. Эб найрамдалые хамгаалха Советскэ комитедые һунгалга.

Мүнөөнэй уласхоорондын байдал ба эб найрамдалые хамгаалха талаар арадуудай тэмсэл тухай эб найрамдалые хамгаалха Советскэ комитедэй президиумэй гэшүүн нүхэр А. Е. Корнейчук элидхэл хээ.

(ТАСС).

Кукуруза тарихадань колхозуудта туһалая!

Республикын дээдэ ба дунда һургуулинуудай студентнэртэ, һургуулинуудай һурагшадта Бурят-Монголой зооветеринарна институдай студентнэрэй хандажа бэшэһэн бэшэгые студентнэр, һурагшадай коллективүүд зүбшэн хэлсээд, халуунаар дэмжэнэ.

УЛАН-УДЭ

★ Медицинскэ училищиин һурагшадай ба багшанарай коллектив зооветинститудай студентнэрэй хандалгада харюу болгон, шефтээ абаһан Иволгын аймагай «1-е Мая» колхоздо кукуруза тариха хүдэлмэридэнь туһаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидэбэ.

Училищиин 270 гаран һурагшад хэды бүлэг боложо хубаараад, ээлжээгээр колхоз гаража, нэгэ неделиин туршада хүдэлмэрилхэ юм. Тиихэ зуураа, тэдэнэр багшанарайнгаа хүтэлбэри доро 75 гектарта кукуруза гараар тариха байна. Тиин тарилга хэһэн 75 гектарайнгаа 10 гектарынь өөһэдөө даажа абаад, зунай үедэ харууһалха, энэ талмайнгаа ургаса хуряажа, силос дараха гэжэ һурагшад хэлсэбэ.

★ Кооперативна техникумэй коллектив кукурузые тон богонихон болзор соо тарижа дүүргэхэ хэрэгтэнь шефтээ абаһан Маленковой нэрэмжэтэ колхоздо (Иволга) туһалхабди гэжэ мэдүүлбэ.

—Бидэ Воронежско хүдөө ажахын институдай, Улан-Удын зооветинститудай студентнэрэй үүсхэлые халуунаар дэмжэнэбди. Юуб гэхэдэ, кукуруза тариха хэрэг манай эндэхи ажалшадта шэнэ, дадаагүй ажал болоно. Тиимэһээ түрүүшын жэлдэ бэрхэшээлнүүдэй ушарха байһыень ойлгоһон тулада бидэ колхозуудта туһаламжа үзүүлхэ ёһотойбди. Энэмнай КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие дүүргэхэ хэрэгтэ манай оруулалта болохо юм,—гэжэ һурагшад мэдүүлнэд.

Тиин энэ эмхитэй коллектив шефтээ абаһан колхоздоо 25 гектар кукуруза тарижа, 300 тонно силосэй багтаамжатай траншейн ханые барижа үгэхэһөө гадна, үшөө тус аймагай Андреевэй нэрэмжэтэ колхоздо туһалха гэжэ шиидэбэ. Студентнэр Андреевэй нэрэмжэтэ колхоздо 25 гектар кукуруза гараар тарижа үгэхээ ерэхэ амаралтын үдэр ошохонь.

ЗАКАМЕНАЙ АЙМАГ

Цакирай дунда һургуулиин һурагшад хүршэ «Победа» колхоздоо кукуруза тариха хүдэлмэридэнь туһаламжа үзүүлхэ гэжэ хэлсээд, 10 гектар газар даажа абаһан байна. Мүнөө һурагшад 8 звено бүридхөөд, дааһан участогтаа үтэгжүүлгэ гаргажа захалаа.

Тэдэнэр зунайнгаа амаралтын үедэ энэ участогайнгаа ургасые агротехническэ заабариин ёһоор харууһалха юм.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИСТИЧЕСКЭ ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

Прагада болоһон баярай заседани дээрэ баталагдаһан амаршалгын бэшэг

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Илалта түгэлдэр арминь манай орондо эрхэ сүлөө олгоод, шэнэ зам нээжэ үгэһэн Советскэ Союзай баатарлиг арадта, алдарта Коммунистическэ партида ба правительстводо манай Эхэ ороной сүлөөлэгдэһөөр арбан жэлэй ойтой дашарамдуулан бүхы чехословацка арадай зүгһөө ахадүүгэй халуун баяр хүргэнэбди.

Фашизмда эсэргүү тэмсэл дундуур советскэ сэрэгшэдэй ба партизануудай харуулһан мүнхэ баатаршалга манай арадай сэдьхэлдэ хэтэдээ хадагалагдаха юм. Тэдэнэй тэмсэл хадаа харата муухай эзэмдэгшэдтэ эсэргүүсэһэн манай арадай эдэбхитэ тэмсэлые дэмжэһэн байна. Манай Эхэ ороние сүлөөлхын түлөө ами наһаяа үгэһэн советскэ геройнуудые бидэнэр хэзээдэшье мартахагүйбди. Хамтадаа адхаруулагдаһан шуһан хадаа Советскэ Союзай ба Чехословакиин арадуудай агууехэ хани барисаае хэтын хэтэдэ мүнхэлэн бэхижүүлээ.

Фашистска дарлалтаһаа манай Эхэ ороной сүлөөлэгдэһэн сагһаа хойшо чешскэ ба словацка арадуудай ажабайдалда түүхэтэ шэнэ үе эхилээ. Өөһэдынгөө национальна бүрин бүтэн байлгын түлөө, гүрэнэйнгөө бэеэ даанхай байдалай түлөө чехүүд ба словагуудай хэтэ заяанай тэмсэл хадаа фашистска хархисуудые илаһан Советскэ Союзай илалтаар эсэслэн шиидхэгдээ.

Чехословацка арад ёһотой бэеэ даанхай, арадай демократическа, гадаадын империалистнуудһаа дулдыданги бэшэ гүрэнине өөрынгөө түүхэ дотор түрүүшынхеэ байгуулаа. Манай арад Чехословакиин Коммунистическэ түрэл партиингаа хүтэлбэрээр национальна ба демократическа илалта түгэс революциһаа социализмын үндэһэ һуурие байгуулгада шэлжэн ороо.

Сүлөөтэйгөөр мандаһан арбан жэлэй турша дотор Чехословакиин ажалшадай ажабайдал танигдашагүйгөөр хубилаа. Шэнэ заводууд, электростанцинууд, плотинанууд, түмэр замууд, ажаһуудалай кварталнууд, һургуулинууд болон театрнууд баригдаа. Урдань аграрна гээгдэнги орон байһан Словаки шэнэ Чехословаки дотор ехээр хүгжэһэн промышленностьтай хизаар болоо.

Манай арадай шэн зоригто баатарлиг ажалай ашаар манай Эхэ орон бүри ехэ хүсэтэй, гоё һайхан болоһон байна. Чехословацка ажалшадай материальна ба культурна хэмжээ таһалгаряагүйгөөр ургана.

Эдэ бүхы амжалтанууд Чехословакиин Коммунистическэ партяар хүтэлбэрилэгдэжэ ба зоригжуулагдажа байдаг манай арадуудай нэгэдэлэй ба худэлмэришэд, таряашад болон интеллигенциин ахадүүгэй ёһоор харилсан ажаллалгын урган батажажа байһан оршон байдалда туйлагдаа. Манай эрхим хани ба союзник — Советскэ Союз зохёон байгуулхы энэ хэрэгтэмнай бидэндэ туйлай ехэ туһаламжа үзүүлээ, хододоо үзүүлжэ байна.

Арадай-демократическа Чехословакиин арбан жэл хадаа бидэнэй замай зүб байһание, Коммунистическэ партиин, Национальна фронтын правительствын политикын зүб байһание ба амжалтые гүйсэд гэршэлээ. Худэлмэришэн ангяар толгойлуулһан манай арад хадаа ороноо капиталистнуудһаа үлүү һайнаар, тэдээнгүйгөөр, тэдээндэ эсэргүүсэн хүтэлбэрилжэ шадаха байһанаа, энэ замһаань манай арадые юунэйшье гаргажа шадахагүй байһание эдэ жэлнүүдэй турша соо харуулаа.

Манай Эхэ ороной сүлөөлэгдэһөөр арбан жэлэй ой хадаа зохёон байгуулхы оролдолго бүри ехээр гаргаха, империалистическэ шэнэ дай үүдхэгшэдтэ эсэргүүсэн, эб найрамдалай түлөө, бүри эрид шангаар тэмсэхэ хэрэгтэ манай худэлмэришэд, ажалша таряашад болон интеллигенцие зоригжуулна. Чехословакиин Коммунистическэ партиин X съезд социализмые саашадаа амжалтатайгаар байгуулгын, эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй ехэ ба шухала зорилгонуудые табиһан байна. Арадай бүхы ажахын ургалтын эшэ үндэһэн болоһон хүндэ промышленностие хүгжөөхын түлөө, хүдөө ажахын үйлэдбэрие эрид дэбжээхын түлөө, ургэн хэрэглэлэй эд товарнуудай хэмжээе дээшэлүүлхын, шанарыень һайжаруулхын түлөө, манай ороной өөрыгөө хамгаалха шадалые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэн, манай бүхы орон зохёон байгуулхы баяр түгэс ажалаар орьёлжо байна.

Эдэ ехэ зорилгонуудые дүүргэхын тулада, түбхын түрүүндэ бүхы участогууд дээрэ ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхын тулада бүри ехэ хүсэлэлгэ гаргаха хэрэгтэй. Гэхэтэй хамта, эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада манай сүлөөтэ арадта хүсэншье, хэшээлшье, революционно эршэ зоригшье гүйсэд бии.

Хэрбээ фашистска эзэмдэлгын үедэ Советскэ Союз бидэнэй тэмсэлдэ туйлай ехэ дэмжэлгэ боложо байгаа һаа, мүнөө манай зохёон байгуулхы худэлмэридэмнай зоригжуулхы жэшээ боложо үгэнэ. Манай ажалшад коммунизм байгуулжа байгаа советскэ арадай илалта түгэс ехэ замые хододоо шудалжа байдаг. Советскэ Союзай ургэн ехэ туһаламжые бидэнэр тон ехээр сэгнэдэгбди, тэрээнгүйгөөр манай зохёон байгуулхы амжалтанууд байхагүй байгаа. Советскэ Союзай бусад демократическа оронуудта үзүүлжэ байгаа туһаламжа, мүн социализмын ба демократиин лагериин оронуудай харилсан ажаллалгын ургалта хадаа арадуудай хоорондохи шэнэ, энээнһээ урда тээ үзэгдөөгүй харилсаануудай гэршэнь боложо үгэнэ, Советскэ Союзай ба арадай-демократическа оронуудай политикын эб найрамдалай шэнжэ шанартай байһыень батаар харуулна.

Манай ажалша арад Советскэ Союзай эб найрамдалай политикые батаар, хэлбэришэгүйгөөр дэмжэнэ, энэ политикын уг зорилгонь — арадуудай бэе бэеэ ойлголсолго, прогресс ба бүхы хүн түрэлтэнэй ерээдүйн һайн һайхан байдал болоно.

Манай ойрын хүршэ Баруун Германи дотор США-гэй хархис бүлэгүүд түрүүтэй империалистнууд Советскэ Союзда, арадай демократиин оронуудта ба Германска Демократическа Республикада эсэргүүгээр шэнэ дай үүдхэхэ, бүхы дэлхэй дээрэхи демократическа хүсэнүүдые дараха һанаатай ехээр бэлэдхэжэ байһан баримтые өөһэдынгөө харааһаа гарганагүйбди. Тэдэнэр хадаа хүн зониие олоор хюдаха зэбсэгээр зэбсэгжэһэн нацистска армиие һэргээн бодхоожо, Зүүн зүг руу хархис добтололго дахин дабтахые хүсэнэ, тиимэ добтололго тэдээнэй урда тээхишүүлдэ ехэ гутамшагтайгаар дүүрээ һэм шуу.

Чехословацка арад Советскэ Армитай эмээмэ зэргэсэн, шэн зоригтойгоор тэмсэжэ аршалан абаад, зохёон байгуулха ажалаараа шэнэ, бүри ехэ зол жаргалтай ажабайдалда хүргэһэн эхэ ороноо империалистическэ дээрмэшэдтэ баһа дахин хэзээшье хооһолуулхагүй. Тэрэ хадаа улам ургажа байгаа баатарлиг ажалаараа эхэ ороноо бэхижүүлнэ, тиин социализмын ба демократиин хүсэн түгэс лагериие бэхижүүлхэ хэрэгтэ үнэтэ оруулалта хэнэ, капиталистическэ ба колониальна оронуудай ургэн ниитэ арадые эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй, демократиин түлөө тэмсэлдэ зоригжуулна.

Эб найрамдалай түлөө эрид шангаар тэмсэжэ, империалистнуудай харата муухай түсэбүүдые эблэхэ гэһэн чехословацка арадай хэлбэришэгүй хүсэл зориг хадаа Европодо эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха талаар европейскэ найман ороной Московско зүблөөнэй шиидхэбэринүүдтэ харюусана. Иимэһээ Чехословакиин ажалшан арад манай оронуудай аюулгүй байдал хангаха талаар хамтын хэмжээ-ябуулгануудые, хани барисаан, харилсан ажаллалга, харилсан туһалалсалга тухай Договор баталалгые, сэрэгэй нэгэдэмэл командовани байгуулгые гүйсэд дэмжэнэ. Московско зүблөөн дээрэ манай республикын үмэнэһөө чехословацка правительствын абаһан уялганууд зүб сэхээр ба шууд бэелүүлэгдэхэ байна.

Чехословацко-советскэ хани барисаан манай гүрэнэй ба национальна бүрин бүтэн байлгын үндэһэ һуури мүн. Бидэнэр «хэтэ мүнхэдөө Советскэ Союзтай хамта» гэһэн готвальдовско лозунгын үндэһөөр тэрэ хани барисаае хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ байнабди.

Таанарта — манай сүлөөлэгшэдтэ баясхалангаа ба дуралалаа мэдүүлнэбди.

Коммунизм байгуулжа байгаа советскэ баатарлиг арад мандаха болтогой!

Чехословакиин ба Советскэ Союзай арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан мандажа, бэхижэжэ байг лэ!

Илагдашагүй Советскэ Армида алдар соло!

Советскэ Союзай Коммунистическэ партида, Правительстводо алдар соло!

Эб найрамдалай, эрхэ сүлөөтэй ба хүн түрэлтэнэй прогрессэй тугые баригша агууехэ Советскэ Союзда алдар соло!

Чехословакиин Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй, Чехословацка Республикын правительствын ба Национальна фронтын Центральна Комитедэй баярай заседани.

Прага, 1955 оной майн 8.

Памятнигай дэргэдэ

Верхнеудинск (Улан-Удэ) городые американо-японско интервентнүүдһээ болон империалистнуудай хүлһэншэ атаман Семёновой алууршабандануудһаа сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ ами наһаяа үгэһэн партизанууд ба улаангвардеецүүдэй дурасхаалда зорюулагдаһан митинг олон хүнэй хабаадалгатайгаар майн 9-дэ Улан-Удэ городой Селенгинскэ үйлсэдэхи шэнэдхэн табигдаһан памятнигай дэргэдэ болобо.

Энэ митингые Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ К. Гурьянов нээбэ.

Удаань партизанска отрядай командир ябаһан Кирилл Иванович Ивайловскидо үгэ үгтэбэ. Нүхэр Ивайловский түрэл Бурят-Монголоо американо-японско интервентнүүдһээ болон сагаангвардейскэ бандануудһаа сүлөөлхын түлөө ами бэеэ хайралангүй тэмсэһэн улаангвардеецүүд тухай, мүн өөрынгөө подпольно худэлмэри тухай суглараагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

Митинг дээрэ пединститудай багша, түүхын наукануудай кандидат нүхэр В. Тюшев тобшо үгэ хэлэбэ. Һүүлээрнь, Прибайкальска партизанска отрядуудай главна штабай адъютант ябаһан, Бурят-Монголые гадаадын интервентнүүдһээ сүлөөлэлгэдэ хабаадалсаһан Иван Дмитриевич Панов сугларагшадай дундаһаа гаража, партизанска худэлөөнэй дэлгэрһэн тухай хэлэбэ.

—Манай нүхэд-партизанууд манай партиин политикые арадай дунда гүнзэгыгөөр тайлбарилжа үгэдэг байгаа. Манай нүхэдэй хэһэн арюун хэрэг дэмы хосороогүй,—гэжэ нүхэр Панов хэлэнэ.

Городой ажалшадай үмэнэһөө КПСС-эй Городской райкомой секретарь нүхэр Бадмацыренов үгэ хэлээ.

Митингын һүүлээр ажалшадай депутадуудай Городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Гурьянов памятнигай нэмэргыень аалиханаар һэхэн абаба. Удаань, сугларагшад арюун хэрэгэй түлөө ами наһаяа үгэһэн улаангвардеецүүд, партизануудай дурасхаалда олон веногуудые памятнигай дэргэдэ табяа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Городой ажалшад памятнигай дэргэдэ.

Советскэ наһа бараһан сэрэгшэдтэ Берлинскэ Трептов-парк соо бодхоогдоһон памятнигай дэргэдэ веногууд табигдаба

БЕРЛИН, майн 8. (ТАСС). Берлиние сүлөөлхын түлөө байлдаануудай үедэ наһа бараһан советскэ сэрэгшэдтэ берлинскэ Трептов-парк соо табигдаһан памятнигай дэргэдэ фашизмһаа Германиин сүлөөлэгдэһөөр 10 жэлэй ой гүйсэһэнтэй дашарамдуулагдан мүнөөдэр баярай оршон байдалда веногууд табигдаа.

Германска Демократическа Республикын президентын, Германиин нэгэдэмэл социалистическэ партиин Центральна Комитедэй, Германиин коммунистическэ партиин, ГДР-эй Арадай палатын, Германска Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй, газар нютагуудай палатын, демократическа Германиин национальна фронтын национальна соведэй, демократическа партинуудай ба ниитын организацинуудай зүгһөө веногууд табигдаа.

«Фашизмһаа хүн түрэлтэниие сүлөөлхын түлөө болоһон байлдаануудай үедэ советскэ наһа бараһан сэрэгшэд—геройнуудта» гэжэ бэшээтэй венок фашизмһаа Германиин сүлөөлэгдэһөөр 10 жэлэй ойн һайндэртэ хабаадалсахаяа Советскэ Союзһаа Берлиндэ ерэһэн правительственна делегаци табиһан байна.

Тэрэшэлэн, Хитадай Арадай Республикаһаа, Польско Арадай Республикаһаа, Чехословацка Республикаһаа, Венгерскэ Арадай Республикаһаа, Румынска Арадай Республикаһаа, Болгариин Арадай Республикаһаа, Албаниин Арадай Республикаһаа, Корейскэ Арадай-Демократическа Республикаһаа, Монгол Арадай Республикаһаа Германска Демократическа Республикада ерэһэн правительственна делегацинуудай зүгһөө, мүн харин хэдэ хэдэн оронуудай ахадүү коммунистическэ партинуудай делегацинуудай болон түлөөлэгшэдэй зүгһөө веногууд табигдаһан байна.

Германска Демократическа Республикын премьер-министр Отто Гротеволь, СЕПГ-эй Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй премьер-министрын орлогшо В. Ульбрихт, Германска Демократическа Республикын Арадай палатын түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ Г. Матерн, ГДР-эй премьер-министрын орлогшонор В. Штоф, Л. Больц, О. Нушке, Г. Лох ба П. Яольц, Ехэ Берлинэй обер-бургомистр Ф. Эберт, Германиин нэгэдэмэл социалистическэ партиин Центральна Комитедэй политбюрогой гэшүүд К. Ширдеван ба Ф. Эльснер, демократическа Германиин национальна фронтын национальна соведэй түрүүлэгшэ Э. Корренс, Германиин коммунистическэ партиин Центральна правлениин нэгэдэхи секретарь М. Рейман, министрнүүд, Арадай палатын президиумэй гэшүүд, демократическа партинуудай ба ниитын организацинуудай хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшад венок табилгын ёһолол дээрэ байлсаа.

Тэрэшэлэн, фашизмһаа Германиие сүлөөлһөөр 10 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадалсахаяа ерэһэн правительственна делегациин хүтэлбэрилэгшэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо, КПСС-эй Центральна Комитедэй гэшүүн М. Г. Первухин, Оборонын министр Советскэ Союзай маршал Г. К. Жуков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Н. М. Пегов, СССР-һээ Германска Демократическа Республикада байдаг онсо ба бүрин эрхэтэ посол Г. М. Пушкин венок табилгын ёһолол дээрэ мүн байлсаа.

Венок табилгын үедэ Германидахи советскэ бүлэг сэрэгүүдэй главнокомандалагша Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко байлсаа.

Фашизмһаа Германиин сүлөөлэгдэһөөр 10 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадалсахаяа харин оронуудһаа ерэһэн делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд ба гэшүүд мүн лэ эндэ байлсаа.

Веногуудые табиһанай һүүлээр памятнигай дэргэдэ митинг болоо. Тэрээн дээрэ Германиин нэгэдэмэл социалистическэ партиин Центральна Комитедэй политбюрогой гэшүүн К. Ширдеван, Германиин нэгэдэмэл социалистическэ партиин Центральна Комитедэй гэшүүн К. Марон тобшо үгэнүүдые хэлэһэн байна. Фашистска дарлалтаһаа немецкэ арадые ба европейскэ бусад оронуудай арадуудые сүлөөлһэнэйнь түлөө баатарлиг советскэ арадта ба тэрэнэй илагдашагүй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ Германска Демократическа Республикын ажалшадай ба эб найрамдалда дуратай бүхы немецүүдэй зүгһөө үгэ хэлэгшэд хоюулан баясхалан хүргөө.

Удаань, Советскэ правительственна делегациин гэшүүн СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай маршал Г. К. Жуков митинг дээрэ үгэ хэлээ. Тэрэнэй хэлэһэн үгые сугларагшад тон ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

Нүхэр Г. К. Жуков иигэжэ хэлээ:

Хүндэтэ нүхэдүүд, ханинар!

Фашизмһаа немецкэ арадые 10 жэлэй саада тээ Советскэ Арми сүлөөлһэн байна. Советскэ, мүн немецкэ арадай национальна һайндэр болоһон энэ үдэр советскэ хүнүүд[...] илангаяа үнэтэй юм.

Өөрынгөө Эхэ ороной эрхэ сүлөө[...]гэй ба бэеэ даанхай байдалай түлөө[...] фашистска богоолшолгоһоо хүн т[...]рэлтэниие абархын түлөө, гитлеро[...]скэ дарлалтаһаа немецкэ арадые с[...]лөөлхын түлөө Советскэ Арми[...] олон сэрэгшэд ами наһаяа үгөө һэ[...] Тэдэнэй дурасхаалые һайнаар [...] һонойтнай түлөө Советскэ Со[...]зай арадуудай зүгһөө таанадта бая[...]халан хүргэхые зүбшөөгыт.

Орон доторхи демократическа х[...]сэнүүдые дараха зуураа, фашистс[...] удамаршад хадаа дэлхэйе эзэмд[...] гэһэн үзэл бодолоороо дашууран Е[...]ропые шуһата ба һандаруулан хо[...]һоруулгын дайнда түлхин оруулһа[...] байгаа.

Энэ дайнай үедэ Советскэ Со[...] илангаяа ехэ хохидолдо ба бэр[...]шээлдэ ороһон байна. Юуб гэхэд[...] фашистска зэбсэгтэ хүсэнүүдые [...]та сохихо ябадалай гол хүшэр х[...]дыень бэедээ даажа гараһан бай[...] Пролетарска интернационализм[...] үзэл сурталаар, бусад арадууд[...] хүндэлдэг үзэл сурталаар [...] мүү..үүлэгдэһэн Советскэ Зэбсэг[...] Хүсэнүүдэй сэрэгшэд баруун тээш[...] дабшахадаа Германиин газар дэ[...] богоолшологшод боложо ороог[...] харин фашистска дарлалтаһаа [...] мецкэ арадые сүлөөлэгшэд боло[...] ороһон байна.

Гитлеровсцүүдэй гэмтэ муухай [...]литика Германиие катастрофодо х[...] гэһэн байна. Дайнһаа уламжал[...] Германиин олон городууд ба тос[...]нууд һандаргагдаһан, бүхы немец[...] экономико доройтон унаһан бай[...] Хэдэн мянган эрэшүүл, эхэнэрн[...] ба хүүгэд гэр байшангуудай һан[...]ран унахада дарууляжа үхөө, хэд[...] миллион хүн гэр байрагүй, ажа[...]дарха зөөригүй үлэһэн байна. Ге[...]манида иимэ хүндэ хүшэр үеын [...] хёолдоод байхада советскэ арад [...] тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд эб на[...]рамдалда дуратай ба демократиче[...]ка Германиие байгуулжа эхилхэ я[...] далдань немецкэ арадта туһал[...] байгаа.

Германска Демократическа Ре[...]публикые байгуулһанайнгаа һү[...]лээр немецкэ арад хадаа эб найра[...]далай ба өөрынгөө Эхэ ороние нэ[...]дүүлхын түлөө бүри ургэнөөр [...] эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байна. Э[...] үнэн зүб тэмсэлыень советскэ ар[...] ба бүхы түрүү хүн түрэлтэн хү[...] дөөр дэмжэнэ.

Баруун Германиин зэбсэгтэ хүс[...]нүүдэй хабаадалгатайгаар сэрэ[...] бүлэглэл байгуулха ябадал хара[...]һан парижска хэлсээнүүд хадаа Ге[...]маниие эбэй ёһоор нэгэдүүлхэ зам[...] хаана, шэнэ дайнай ехэ аюул тохёо[...]дуулна, тиимэһээ аюулгүй байдал[...] хангахын ба бүгэдэниитын эб на[...]рамдалые дэмжэхын тулада шуха[...] хэмжээнүүдые абахые Германс[...] Демократическа Республикаһаа, [...]рэнэй үнэн ханинар—социалисти[...]скэ лагериин оронуудһаа эринэ.

Немецкэ арадые шэнэ катастроф[...]до хүргэхэ парижска сэрэгэй хэлс[...]нүүдтэ эсэргүү немецкэ арадай го[...] фашизмһаа сүлөөлэгдэһэн энэ үд[...]тэ бүри шангаар соностоно.

Баруун Германиин ажалшад[...]даа дэлхэйн хоёрдохи дайнай га[...]далта хойшолонгые мартаха [...]гүй. Бүри ехэ һандарал хохидол [...]руулха шэнэ дайнда тэдэнэр өө[...]дыгөө татуулан оруулуулхагүй [...]зэ гэжэ найдагдана.

Баруун Германида советскэ ар[...] харшаар хандадаггүй. Немецкэ б[...] арадтай бата бэхи хани бари[...]тай байхые, Европын бүхы [...]рэнүүдтэй хүршэ ёһоной харилс[...]нуудые тогтоохые бидэнэр хүсэ[...] байнабди.

Тон шухала асуудалнуудаар [...] мецкэ ба советскэ арадуудай и[...]ресүүд нэгэн адли: бидэнэр Евро[...]до ба бүхы дэлхэй дээрэ бата б[...] ба удаан сагай эб найрамдалые [...] сэнэбди, бидэнэр эб найрамд[...] дуратай, демократическа ба [...] даанхай гүрэн болгон Герма[...] нэгэдүүлхые хүсэнэбди.

Эб найрамдалда дуратай агу[...] гүрэн боложо, нэгэдэмэл, демо[...]тическа Германи хадаа арадуу[...] бүлэдэ орохол байха, хүн түрэлтэ[...] амгаланаар хүгжэлгэдэ өөрын[...] эрхим нэмэри оруулха гэжэ бид[...] этигэнэбди.

Германска Демократическа Р[...]публикые байгуулгадаа, нэгэдэ[...] демократическа, эб найрамдалда [...]ратай Германиин түлөө тэмсэл[...] саашанхи амжалтануудые таана[...] хүсэхые зүбшөөгыт.

Немецкэ арадай эб найрамда[...] дуратай хүсэнүүдэй түшэг тулг[...] бологшо Германска Демократиче[...] Республика ургажа ба бэхижэ[...] байг лэ!

Советскэ Союзай арадуудтай, [...]мократиин ба социализмын лагер[...] бусад арадуудтай немецкэ ара[...] эбдэршэгүй хани барисаан манд[...] болтогой!

Митингын дүүрэһэнэй һүү[...] арадай полициин оркестр Герма[...] Демократическа Республикын [...] СССР-эй гүрэнэй гимннүүдые [...]даа.

Европодо эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые хангаха талаар европейскэ оронуудай зүблөөндэ хабаадалсахаяа СССР-эй Делегаци Варшавада ерэбэ

ВАРШАВА, майн 10. (ТАСС). Европодо эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые хангаха талаар Европейскэ оронуудай зүблөөндэ хабаадахын тулада Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Делегаци мүнөөдэр Варшавада ерэбэ.

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганин Делегациие толгойлно. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министр В. М. Молотов, Оборонын Министр, Советскэ Союзай Маршал Г. К. Жуков, Советскэ Союзай Маршал И. С. Конев, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. М. Пузанов, Украинска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. Т. Кальченко, Белорусска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ К. Т. Мазуров, Латвийска ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Т. Лацис, Литовско ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. А. Гедвилас, Эстонско ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. А. Мюрисеп, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлогшо В. А. Зорин Делегациин составта ороно.

СССР-һээ Польско Арадай Республикада байдаг онсо ба бүрин эрхэтэ посол П. К. Пономаренко делегациин составта мүн лэ оролсоно.

Польско худэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Болеслав Берут, Польско Арадай Республикын Гүрэнэй соведэй түрүүлэгшэ Александр Завадский, Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Юзеф Циранкевич, Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо ба Национальна оборонын министр Польшын маршал Константин Рокоссовский, польско худэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй политбюрогой гэшүүд Зенон Новак, Якуб Берман, Эдвард Охаб, Роман Замбровский, Франтишек Южвяк, Станислав Радкевич, Гадаадын хэрэгүүдэй министр Станислав Скшешевский болон бусад тусхай тушаалта хүнүүд Варшавадахи Окенче гэжэ центральна аэродром дээрэ делегациие угтаа.

Зүблөөндэ хабаадалсахаяа Варшавада ерэһэн делегацинуудые толгойлогшонор: Германска Демократическа Республикын — Отто Гротеволь, Венгриин — Андраш Хегедюш, Румыниин—Г. Георгиу-Деж, Болгариин — Вылко Червенков, Албаниин — Мехмет Шеху, тэрэшэлэн дурсагдаһан делегацинуудай гэшүүд, хэдэ хэдэн оронуудһаа Варшавада байдаг посольствонуудые толгойлогшонор, польско ба харин гүрэнүүдэй хэблэлэй түлөөлэгшэд делегациие угталсаа.

СССР-эй ба Польско Арадай Республикын Гүрэнэй тугуудаар аэродром гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа. Угталгын үедэ хүндэтэ харуул жагсаагдаһан, Советскэ Союзай ба Польско Арадай Республикын гүрэнэй гимннүүд наадагдаһан байна.

Варшавада ерэн сасуугаа, аэродром дээрэ Н. А. Булганин иимэ мэдүүлгэ хэһэн байна:

Хүндэтэ ханинар!

Ахадуу польско арадые ба Польско Арадай Республикын алдарта столицын хүн зониие Советскэ правительствын ба советскэ арадай зүгһөө үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалхые зүбшөөгыт.

Европодо эб найрамдалые ба аюулгүй байдалые хангаха талаар европейскэ гүрэнүүдэй Зүблөөндэ Советскэ Союзай делегаци боложо ерэһэн бидэнэр танай ороной, тэрэшэлэн Чехословакиин, Германска Демократическа Республикын, Венгриин, Румыниин, Болгариин, Албаниин түлөөлэгшэдтэй хамта, оронуудайнгаа аюулгүй байдалые саашадань бэхижүүлхэ зорилгоор ехэ ба шухала худэлмэри дүүргэхэ ёһотой байнабди.

Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулхын түлөө арадуудай тэмсэлэй тодорхой амжалтануудта хүргэһэн болобошье, дэлхэйн зарим районуудтахи байдал һүүлэй үедэ хэсүү шанга болоод байна.

Иимэ байдалда Европын эб найрамдалда дуратай гүрэнүүд хамаагүйгөөр хандаха зэргэгүй. Мүнөө тохёолдоод байһан эрхэ байдал хадаа хамтын оролдолго гаргахые, өөһэдыгөө хамгаалгые бэхижүүлхын тулада шэнэ хэмжээнүүдые абахые манай гүрэнүүдһээ эринэ. Болохоёо байһан Зүблөөн дээрэ эдэ зорилгонууд шиидхэгдэхэ, тиихэдэ зүблөөндэ хабаадагша гүрэнүүдэй худэлмэри бүгэдэниитын эб найрамдалые ба арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ нэмэри болохо бэзэ гэжэ Советскэ правительство найдана.

Хани халуунаар угтаһанайтнай түлөө таанадта халуун баясхалан хүргэхые, энэ таарамжатай ушарые хэрэглэн социалистическэ общество байгуулха талаар шэн зоригто зохёохы ажалдаа шэнэ амжалтануудые туйлахыень польско арадта, Варшавын гражданинуудта хүсэхые зүбшөөгыт.

Польско Арадай Республика ба тэрэнэй столица Варшава мандаха болтогой!

Эб найрамдал ба арадуудай хоорондын хани барисаан мандаха болтогой!

Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй даалгабарие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө

Ойрын 2—3 жэл соо малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэбди

Зэдын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд партиин ЦК-гэй январска Пленумэй даалгабарие болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Хүдөө ажахые түсэблэхэ шэнэ гуримай ёһоор ажахыгаа хүгжөөхэ түсэб табихадаа ойрын 2—3 жэлэй турша соо малажалай гол продуктнуудые, ороohо таряа абалга хоёр—хоёрһоо үлүүгээр ехэдхэхээр хараална. Хараалһан хэмжээ-ябуулгануудаа эндэхи колхознигууд Үшөөтэйн МТС-эй механизаторнуудтай хамта мүнөө бодотоор бэелүүлжэ эхилээ. Эртын ороohото культуранудай тарилга богонихон саг соо үнгэргэгдөө. Эртын тарилгын 40 процентнь түрүү аргаар—хэрээһэлүүлэн, нарин рядтайгаар хэгдээ. Адуу малынь һайнаар ондо орожо байна. Малажал эрхилхэ түрүү аргануудые эндэхи колхознигууд үргэнөөр нэбтэрүүлнэ. Хонидые эртэ түрүүлжэ, хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлнэ. Түлгэнүүдые жэлтэй, жэл хахадтай болгожо, хусада оруулдаг болохонь. Мүн тугалнуудые түлигдэдэггүй байрада, эхэһээнь һалгаажа түлжүүлнэ. Мүнөө эндэ барилгын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа байна.

Манай колхозой ажахын гол һалбари—малажал юм. Тиин хони үсхэбэрилгэ ажахыдамнай ехэ олзо доходтой байна. Ниитынгээ ажахые, тэрэнэйнгээ гол һалбарие саашадань хүгжөөхын, ашаг олзыень ехэдхэхын тулада хайшан гээд түсэблэһэн тухайгаа, партиин ЦК-гэй январска Пленумэй даалгабарие ойрын 2—3 жэл соо дүүргэхын түлөө юу хэжэ байһан тухайгаа доро хэлэхэмнай.

Ороohо таряа ехээр ургуулжа, малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэгдэхэ

Ниитын ажахын һалбари бүхэнһөө абтаха аргатай продукци, ашаг олзо хүсэдөөр абтана гү гэхэдэ, үгы. Манай колхозой ажахые саашадань хүгжөөхэ, ашаг ехэтэй болгохо арга боломжо бии. Энээниие иимэ баримтанууд гэршэлнэ. Таряанай бүхы талмай дээрэһээ жэл бүри һайн ургаса абтанагүй, энээн дээрэһээ ниитын ажахыда хэрэглэгдэхэ ороо-таряан дутуу байна. Түбхын түрүүндэ ниитымнай малажал концентрированнэ тэжээлээр дутана. Үнэдөө хэнэйшье мэдэһээр ороohо таряан элбэг лэ байгаа һаа, ниитын ажахы бэхижэдэг, баяжадаг, колхознигуудшье дэлгэр баян байдалтай болодог гээшэ. Энээниие иимэ жэшээ дээрэһээ харяабди. 1953 ондо манай колхоз һайн ургаса абаа һэн. Хамта дээрэ 28814 центнер таряан абтаһан юм. Тиигэжэ гүрэндөө сүм тоосоод, үрэһэ хаагаад, малажалда тэжээл таһалаад, ажалта үдэртэ 3 килограммаар хубаан байгаабди. Тиихэдэ колхознигууд ехэ таряа абаһан байжа, нёдон ургасын муушаг байхада ажалта үдэрөө багаар хубаагаад, малажалда хэрэглэгдэхэ таряа үгэхэ гэжэ колхознигуудай ниитынгээ суглаан тон зүбөөр шиидхэһэн байгаа. Энэ ашаар малнай һайнаар ондо орожо байна.

Манай колхозой ажахын гол һалбаринуудые хүгжөөнги, олзо доход болгохын тулада ажахыгаа бодомжотойгоор, зүбөөр эрхилхэ ойлгобди. Үнгэрһэн жэлэй дүнгүүдые харахада, бидэнэр ажахыгаа зүбөөр эрхилжэ шадангүйбди, зүбөөр түсэблэдэггүй байһанаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай колхозой онсо илгаае, доторой арга боломжые хаража үзэнгүй, ажахын болбосорол дарие обсорнигоор, таамагаар дээдын органуудһаа үгтэһэн түсэбөөр ажахые хүгжөөхэдэ түсэблэдэггүй, харин һаалта хэдэг байгаа гэжэ сэхэ мэдэрхэ ёһотой. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ манай эндэ мүртэй ургаса үгэдэггүй культуранудые заатагүй тарихэ гэжэ даабари үгтэһэн байгаа. Аяар 75 гектарта олон жэлэй ногоо, 275 гектарта намарай хара таряа, 75 гектарта просо, 30 гектарта корнеплодуудые тариһан байгаабди. Энэмнай бүхы ороohото таряанудай тарилгын дүрбэнэй нэгэ хубинь болоно. Эдэ культуранудые тарижа ургуулхын тулада гаргаша хэһэн аад, абаһан юумэмнай үгы шахуу. Гурбан зуу шахам гектар намарай хара таряанһаа газарай 3,7 центнер ургаса абаабди, олон жэлэй ногооной тарилгаһаа нёдоо юуншье абтаагүй. Мүн ехэ ургасатай жэл гэжэ манай эндэхи тоолоһон 1953 ондо шэниисэ, хара таряанай 15—17 центнер хүрэтэр ургаса абахадамнай намарай хара таряан гектарһаа оройдоо 4 центнер абаа һэн. Иигэжэ манай колхоз олон саг соо огто ашаггүй юумэн дээрэ ниитынгээ ехэ зөөри гаргашалжа байгаа.

Колхозой ажахые саашадань хүгжөөхэ дэбжээхэ хэрэттэ хүдөө ажахые түсэблэдэг мүнөөнэйнь ёһые хубилгаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тоол айхабтар ехэ удхашанартай. Тэрэ болбол ажахые хүгжөөхэ ехэ арга боломжо нээжэ үгэбэ, колхознитууд болон механизаторнуудай эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулаа. Ниитынгээ ажахые хүгжөөхэ түсэбые шэнэ гуримаар табихынгаа урда тээ бидэнэр олон юумэеэ һайса хаража үзөөбди. Культура бүхэн ажахыдамнай ямар ашаг туһа үгэхэб, адуу мал cooһoo хонин һүрэг эгээл олзо ехэтэйб гэхэ мэтээр бултыень хаража үзөөд, түсэбөө табяабди. Малажал хадаа манай ажахын гол һалбари гэжэ тэмдэглээ һэмди. Энээн cooһoo хони үсхэбэрилгэ манай ажахын гол һалбари болохо ёһотой. Малажалые, тэрэ тоодо хони үсхэбэрилгые амжалтатайгаар хүгжөөхын тулада түбхын түрүүн таряанажалые бүхы хэмжээгээр дэбжээхэ шухала байһаниинь гэжэ.

Ниитынгээ ажахын, түбхын түрүүндэ малажалайнгаа эрилтые хүсэд хангаха хэмжээтэйгээр ороohо таряа ургуулжа абадаг болохо ёһотойбди. Тиихын тулада тариха культуранудаа зүбөөр тодорхойлхо шухала. Манай эндэхи эрхэ байдалда шэниисэ, хара таряан бараг ургаса үгэдэг гэжэ олон жэлэй дүй дүршэл харуулна. Жэшээнь, 1953 ондо таряанажалай нэгэдэхи бригада 237 гектар газарай га бүриһөө 22,72 центнер шэниисэ, 86 гектарай га бүриһөө 25,20 центнер хара таряа абаа һэн. 1954 ондо таряанажалай хоёрдохи бригада (бригадирынь И. Хохолов) Нарин Хүнды гэжэ нютагта 45 гектар шэнэ газарай га бүриһөө 13 центнер шэниисэ абаһан байна. Мүн таряанажалай нэгэдэхи бригада (бригадирынь Якимов) 20 гектар газарай га бүриин 15 центнер овёс абаа һэн. Шэниисэ, хара таряа тарихадаа бараг һайн ургаса абадаг байгаабди. Энээнэй ашаар малажалда концентрированнэ тэжээл горьтойгоор таһалдаг болообди. Нёдондо 4702 центнер ороohо таряан адуу малай тэжээлдэ таһалагдаа һэн. Гадна, тэжээлэй культуранудые тарижа, ургасаарнь силос дарадаг байгаабди. Хэды иимэ байбашье, адуу мала тэжээлээр хүсэд хангаха шадалгагүй дээрэһээ малһаа ашаг шэмэ ехээр абтадаггүй һэн.

Партиин ЦК-гэй январска Пленум малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулжа байна, малай тэжээлэй база байгуулха зам заажа үгөө. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа ниитынгээ ажахые саашадань бэхижүүлэн хүгжөөхэ зорилгоор урда жэлнүүдэй дутагдалнуудые оролдо энэ жэлдэ тарилгын түсэбые горьтойгоор хубилгажа табяабди. Мүртэй ургаса үгэдэггүй культуранудые тарихагүйбди, тиихэдэ кукуруза ехээр тарига байна.

Тэжээлэй культуранудые горьтойгоор тарихабди. Зелёнко болохо овёс, 27 гектар наран сэсэг, 10 гектар корнеплодуудые тариха байнабди. Энээн дээрэһээ харахада, ороohото гол культуранудай тарилгын талмай ургэдхэгдөө, гадна, ороohото ба тэжээлэй культура болохо кукуруза түрүүшынхиэ эхэ талмайда таригдахань. Иигэжэ байхадаа нёдондо 18026 центнер таряа абаһан байгаа һаа, энэ жэлдэ ороohото культуранудай тарилгаһаа кукурузатай хамта 40685 центнер ургаса абаха байнабди. Энэ ургасаараа гүрэнтээ сүм тоосоод, МТС-эй хүдэлмэриин түлөө түлбэрэ үгөөд, үрэһэ хүрэнгэ хаагаад байхадаа колхознигуудай ажалта үдэртэ горьтойгоор хубааха, мүн малдаа ехэ тэжээл таһалха аргатай болохобди. Кукурузын буурсагаар, эшэ набшаһаар, мүн наран сэсэг болон корнеплодоор силос дарахадаа үнеэн бүхэндэ 6—7 тонно хараатай силос үгэжэ шадаха байнабди. Иигэжэ ороohо таряа элбэгээр ургуулдаг болоһоной ашаар малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлжэ шадахабди.

Баян ургаса абахын түлөө бидэнэр юу хэнэбибди. Эдэ хоолой гол культуранудые—шэниисэ, хара таряа шэнэ газар ба хара пар дээрэ таряабди. Шэнэ хахалагдаһан газар дээрэ кукуруза тарихабди. Ургаса муутай газар хахалжа, мүн бургааһа һөөгтэй газарые сэбэрлэжэ, ногоон конвейертэ орохо кукуруза, зелёнко болохо овёс тарихабди. Газарай тэдэмсээр пар ба намарай пар дээрэ 3—4 үдэр соо эртын борнойлго хэһэн байнабди. Бидэнэр полевой хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, эртын тарилгые богонихон болзор соо дүүргээбди. Эртын ороohото культуранудай 40 процентнь түрүү аргаар—хэрээһэлүүлэн, нарин рядтайгаар таригдаа. 1960 ондо манай колхозой эртын бүхы тарилга иимэ аргаар хэгдэдэг болохо юм.

Шэлэгдэмэл һайн үрэһөөр тариха гээшэ баян ургаса абаха хэрэттэ шиидхэхы удхашанартай. Тиимэһээ бидэнэр манай эндэхи эрхэ байдалда эгээл ехэ ургаса үгэдэг сортые шэлэжэ олохын тулада хэдэн жэл соо туршалга хэһэн байгаабди. Манай колхозой полинуудта тон һайнаар ургажа, ехэ ургаса үгэдэг «лютесценс 62» гэжэ сортын шэниисээр энэ жэлдэ тарилга хэгдээ. Шэниисэ хара таряан хоёр ганцахан лэ сортовой үрэһөөр таригдаа. Энэ хадаа баян ургаса абаха найдамтай нүхэсэлнүүдэй нэгэн мүн.

Хабарай полевой хүдэлмэри мүнөө түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Эртын тарилгын һүүлээр газар хахалагдана, культиваци хэгдэнэ, нёдондо хахалагдаһан шэнэ газарта дисковани хэгдэнэ. Мүн пар хахалагдажа байна. Хойто жэл хабарай культуранудай 40 процентые пар дээрэ тарихын тула газар бэлэдхэхэбди.

Кукуруза тарилга тухай

Ниитынгээ малые тэжээлээр хүсэд хангахын тулада ехэ оролдолго гаргабашье, энэ асуудал мүнөө болотор шиидхэжэ шадаагүй байгаабди. Малай тэжээл болгохын тулада овёс лэ ехээр таридаг һэмди. Хэды тиигэбэшье, ниитымнай малые хүсэд хангаха ургаса овёсой тарилгаһаа абтадаггүй һэн. Мүн шэмэтэ тэжээл—силос багатай байхадаа үнеэдһээ һү ехээр һаахын аргагүй. Энэ шалтагаанһаа боложо, малай ашаг шэмэ мүртэйгөөр дээшэлдэггүй байгаа. Энэ асуудал шиидхэхэ зам партиин ЦК-гэй январска Пленум заажа үгөө.

Энэ жэлдэ манай колхоз түрүүшынхиэ ехэ талмай дээрэ кукуруза тарихань. Энэ культурые һайнаар тарижа ургуулбал, бидэнэр ороohо таряа элбэгтэйшье байха, адуу малаа шэмэтэ тэжээлээр хүсэд хангажа шадахабди гэжэ бидэнэр ойлгонобди. Үнгэрэгшэ жэлдэ 20 гектар газарта кукуруза таригдаа һэн. Теэд эгээл муу газартаа тариһан мүртөө ургасынь хойноһоо харууһа оройдоо хээгүй һэмди, тиигээд тэрэнээ хураахадаа ехэ гээлтэдэ оруулһан байгаабди. Тиигэбэшье, горьтой силос дарагдаа һэн. Манай полинуудта кукурузын һайнаар ургаха байһандань ямаршье һэжэг байхагүй, таряаншье абтаха, силосэй ногооншье ехээр абтаха гэжэ батаар найданабди. Нёдондо манай колхоздо нүүжэ ерэһэн зарим гэшүүднай өөһэдынгөө огород соо кукуруза тарижа ургуулаа, яһала ехэ ургаса абаа. Кукурузын эшэ хүнһөө үндэрөөр ургадаг һэн. Мүнөө жэлдэ манай колхоз энэ культурые 400 гектарта тариха, тэрэ тоодо ногоон конвейертэ орохо 30 гектар тариха юм.

Энэ культурые эрхим һайнаар тарихын тула мүнөө манай колхоз бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Ногоон конвейертэ орохо кукурузаһаа бэшыень нёдондо шэнээр хахалагдаһан, эгээл һайн газартаа тарихабди. Энэ газараа үни хада борнойлжо дүүргэнхэйбди. Кукурузын полинууд дээрэ наг шэбхэ мүнөө зөөгдэжэ байна.

Энэ культурые тарижа ургуулха хоёр звено байгуулагданхай. Тихон Степанович Вершинин Нина Ивановна Кобыльченко хоёр звенонуудые хүтэлбэрилнэ. Эдэ хоёр звенонууд хамтадаа 250 гектарта, тэжээл бэлэдхэлэй бригада 120 гектарта кукуруза тарижа ургуулха юм. Һаадаг үнеэдэй гүүртэнүүд ногоон конвейертэ орохо 30 гектарта энэ культура тариха байна. Нина Ивановна Кобыльченкын звено 3 гектар газарта кукуруза тарижа, үрэһэнэй таряа абаха юм. Мүнөө энэ звеногойхид поли дээрээ наг шэбхэ зөөжэ байнхай. Мүнөөдэрһөө кукурузаяа тарижа эхилбэбди.

Гүрэнһөө 90 центнер кукурузын үрэһэ абанхайбди. Түрүүн энэмнай ехэ шиигтэй байгаа һэн. Тиимэһээ абаһан дарыдаа тэрэнээ хатаагаа һэмди. Мүнөө энэ үрэһээ нара һалхинда байлгажа шанаржуулаабди. Кукурузаяа квадратно-гнездовой аргаар тарихабди. Тиихын тулада тусхай хоёр сеялкэ бии: нэгэниинь заводой, хоёрдохинь тааруулан түхеэрэгдэһэн. Нилээд горьтой газарта гараар тарилга хэгдэхэ юм.

Хабарай тарилгые бүхыдэнь эмхитэй һайнаар үнгэргэхын түлөө бүхы хэмжээ абахабди. Манай колхозой поли дээрэ Үшөөтэйн МТС-эй хоёр тракторна бригада хүдэлмэрилнэ. Ороohо таряа ехээр ургуулжа абахын тулада механизаторнуудтай хамтадаа манай колхознигуудай бүхы шадалаараа оролдохонь лабтай.

Малай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэбди

Малай ашаг шэмэ эрид дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партиин ЦК-гэй январска Пленум тусгаар анхарал табяа. Үнгэрэгшэ жэлдэ малажалһаа үшөө бага ашаг шэмэ абаабди гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Эдлүүриин газарай 100 гектарта 121 килограмм ноohо, 7,84 центнер һү, 4,4 центнер мяха абаһан байгаабди. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, малаа хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангажа шададаггүй байгаабди. Энэ жэлдэ гол түлэб тэжээлэй база байгуулха асуудал шиидхэгдэхэ байна. Тиимэһээ мүнөө жэлһээ эхилээд, малажалһаа ашаг шэмэ абалга эрид дээшэлүүлжэ шадахабди. Ажахыгаа хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб табихадаа бидэнэр ойрын 2—3 жэл соо ноohо, мяха, һү, таряа талха абалга хоёр—хоёрһоо үлүүгээр ехэдхэхээр хараалаабди. Нёдондонойхидо орходоо энэ жэлдэ ороohо таряа, һү, мяха хоёр дахин шахуу, мүн ноohо ехээр абаха байнабди. Мүн саашанхишье жэлнүүдтэ эдэ продуктнуудые 2—3 дахин ехээр абадаг болохобди. Энэ иимэ болохо гэбэл:

Хамтадаа абтаха продукци:

	һүн (литрээр)	мяхан (центнерээр)	ноohон (центнерээр)
1954 ондо абтаһаниинь	125387	695	221
1955 ондо	297500	1219	302
1957 ондо	720000	2156	674
1960 ондо	1050000	4010	1223

Энэ зорилго шиидхэхын тулада бидэнэр мүнөө иимэ юумэ хүжэ байнабди. Имагтал тарган мал гүрэндэ тушаадаг болохо зорилгоор малые бэлшээн таргалуулха тусгаар гүүртэнүүд байгуулагдаа. Иимэ гүүртэнүүдтэ саг үргэлжэ ажаллаха хүнүүд томилогдоо. Зунай адуулгын үедэ малнуудтаа мүн ногоон тэжээл, концентрат нэмэжэ эдюулэлсэдэг байхабди. Мүн энэ жэлдэ 150 гахай шахажа гүрэндэ тушаахабди.

Урда жэлнүүдтэ манай колхозой үнеэдһээ бага һүн һаагдадаг байгаа. Энэ жэлһээ эхилээд, һү һаалгые эрид дээшэлүүлхээр хараалагдаа. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 421 литр һү һааһан байгаа һаа, энэ жэлдэ 850 литр һаахаар хараалагдана. Тиихын тулада һаамхай үнеэдэй нэгэ гүүртые байрадань байлгажа һаалга эмхидхэхэмнай. Тиихэдэ энэ зундаа һаамхай үнеэдтээ нэмэлтэ тэжээл болгон, ногоо, концентрат эдюулэлсэхэ байнабди. Гадна, үнеэдэй гүүртэ бүхэнэй дэргэдэ хоёр-хоёр гектарта кукуруза таригдаха. Энээнэй ногоое тугалнуудта, үнеэдтэ эдюулхэбди.

Нарин, нарибтар ноohотой хонид олоор үсхэбэрилэгдэхэ

Манай колхозой малажалай гол һалбари—хони үсхэбэрилгэ болоно. Энэмнай колхозой ажахыда ехэ олзо доход үгэдэг һалбари мүн. Хэрбээ нёдондо колхоз 1.495.423 түхэриг олзо доход абаа һаа, тэрэнэй 1.213.445 түхэригынь малажалһаа, тэрэ тоодо 588.443 түхэригынь хони үсхэбэрилгэһөө ороһон байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхозой гаргашалһан ажалта үдэрэй гурбанай нэгэ хубиһаа багань хони үсхэбэрилгэдэ гаргашалагдаһан аад, бүхы олзынь 40 процент энэ һалбариһаа абтаа.

Жэл бүри манай колхоз гүрэндэ нарин, нарибтар ноohо ехээр тушаадаг байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ 221 центнер ноohон абтаһан байгаа. Энэмнай эдлүүриин газарай 100 гектарта 121 килограмм болоно. Энээнэйнгээ тулада манай колхоз 1954 ондо Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаһан, мүн энэшье жэлдэ дахин хабаадаха юм.

Ойрын 2—3 жэлэй турша соо хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулха, ноohо ехээр абадаг болохобди. Энэ саг соо ноohо гурба дахин ехээр абадаг болохоор хараалагдана гэбэл:

	Хамтадаа иимэ абтаха (центнер)	Эдлүүриин 100 гектарта абтаха (килограммаар)
1954 ондо абтаһаниинь	221,26	121
1955 ондо	302,26	166
1957 ондо	674	370
1960 ондо	1227	674

Эдэ жэлнүүдтэ тушааһан ноohоной ехэнхинь нарин, нарибтар байха юм. Иимэ ехэ ноohо абадаг болохын тулада ехэ юумэ хэхэ зорилготойбди. Түбхын түрүүндэ бидэнэр эгээл мүнөө абаһан бүхы түлнүүдээ элүүр энхээр түлжүүлхэ, үшөө гараха хурьгадые томо болгохо, хонидоо бултыень һайнаар хараха зэргэтэйбди. Үбэлдөө, хабартаа элдэб шалтагаанаар хонидой үхэхэ ябадал усадхагдаа. Хэрбээ ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ 1500-гаад хонид гарзалһан байгаа һаа, 1954 оной октябриин 1-һээ хойшо 17000 мянган хонидһоо 170-аад гарзалаа. Бүхы хониднай һайнаар мүнөө ондо орожо байна. Отара бүхэн зундаа хонидоо хараха газараа бэлэдхэжэ байна. Зунай сагта хонидоо бэлшээн таргалуулхын түлөө адуулга зүбөөр эмхидхэхэбди.

Хонин һүрэгөө амжалтатайгаар хүгжөөхын, һайн шанартай ноohо ехээр абахын тулада племенной хүдэлмэриие һайжаруулха, хонидоо ороондо оруулха хүдэлмэри тон тодо һайнаар түсэблэхэ, ажалдаа түрүү арга хэрэглэхэ шухала. Хонидой орооной кампаниие зүбөөр эмхидхэхэдэ, хонидой түрэлгэ эмхитэйгээр үнгэрдэг гэжэ олон жэлэй дүй дүршэл харуулна. Жэшээнь, мүнөө колхозой түрүү хонишон, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадагша Хохловой отарын хонид 15 хоног соо булта хурьгалаа. Энэ жэлдэ хониднай юрэнхыдөө 20—25 үдэр соо хурьгалаа.

Хонидые үбэл хурьгалуулхада тон һайн гэжэ манай түрүү хонишодой дүй дүршэл харуулаа. Үбэл гараһан хурьгад һайнаар томожодог, үбшэлхэгүй, тобир мал болодог байна. Манай колхозой олонхи хонид барагсаан шахуу апрель һара соо түрүүлэгдэдэг байгаа. Теэд энэ эгээл таарамжагүй муу һара гэжэ тэмдэглэхэ байнабди. Юундэб гэхэдэ, апрель соо гараһан хурьгад бэлээр хүйтэ абадаг, яаһанииньшье мэдэгдэхэгүй, гэнтэл шэшэдэг байна. Тиигээд гарзалдаг. Иимэ ушар мандашье үзэгдэдэг һэн, мүнөөшье хабар бага зэргэ иимэ юумэн болоо. Тиимэһээ манай колхоз саашадаа тэжээлэй база байгуулаад байхадаа, хонидоо үбэлдөө түрүүлдэг болохо юм. Ерэхэ үбэл хурьгалха хонидойнгоо 54 процентые үбэл түрүүлдэг болохо, бэшыень майн түрүүшын хахад соо, майн 20 болотор хурьгалуулдаг болохобди. Май һарада гараһан түл хүйтэ абасагүй, гарамсаараа тэнжэхэдээ эхэтээ ябажа томожодог байна. Май соо хони түрүүлхэдэ энээгээрээ һайн. Хурьгадые түрүү кошарно-базова аргаар түлжүүлдэг болохобди.

Хонидой һубайрха ябадал усадхагдаха. Энэ талаар манда дүй дүршэл бии юм. Колхозой хонидой отаранудай ахалагша хонишод искусственна аргаар хонидые ороондо оруулха техникэ шудаланхай, энэ хүдэлмэри өөһэдөө эмхидхэдэг болонхой. Энэ хадаа хонишодой харюусалга ехэ болгоно. Энээнэй ашаар хонидой һубайралга үсөөн болоо. Энэ зундаа 6 газарта пунктнууд хүдэлхэ юм. Тон һайн үүлтэрэй хусануудаар хониднай ороондо оруулагдаха байна.

Хонидые үүлтэр үүлтэрээрнь, наһаарнь, ноohоной шанарай, эрэ эмынь зэргээр илгаха гээшэ саашадаа племенной хүдэлмэри ябуулхада ехэ удхашанартай. Мүнөө хонидоймнай 40 процентнь наһанайнгаа зэргээр илгаатай. Хони хайшалалгын һүүлээр хонидоо илгажа дүүргэхэ һанаатайбди.

Манай хонин һүрэг соо 80 процентнь нарин, нарибтар ноohотой хонид юм. Саашадаа иимэ хонидоо олошоруулхын тулада ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Тиигэжэ 1960 ондо бүхы хонин һүрэгнай баргсаан шахуу һайн үүлтэрэй болохо юм. Хэрбээ энэ жэлдэ 20800 толгой хонитой болохо байгаа һаа, 1960 ондо 38552 болохо байна.

Барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха

Малажалаа амжалтатайгаар хүгжөөхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тулада һайн байра бариха шухала. Мүн энээнтэй хамта мүнөө жэлдэ силосэй ехэ барилга хэхэ ёһотойбди. Юрэнхыдөө энэ жэлдэ хэгдэхэ барилгын хүдэлмэри шилээдгүй ехэ байна. Энэ жэлдэ бүтээгдэхэ ганцахан силоснэ барилга 7250 тонный багтаха хэмжээтэй байха юм. Гадна, малай олон байранууд, үйлэдбэриин бусад барилганууд бодхоогдохо байна. Мүнөө жэлһээ эхилээд хонидой отара бүхэнэй хажууда багахан, 50 тонный багтаамжатай модон набтар башнинуудые барихамнай. Хонидтоо силос эдюулхын тулада тэрээнээ холоһоо зөөхэеэ болихобди. Нэгэ иимэ набтар башни Ангархай гэжэ нютагта баригдажа байна. Мүнөө 6 газарта барилга хэгдэнэ. Тэрэнэй гурбаниинь силоснэ барилга юм. Центртэхи фермын хажууда 600 тонный багтаха элеватор (комбинат гэжэшье нэрлэдэг) баригдажа эхилэнхэй, мүнөө нүхэниинь малтагдаа. Мүн хоёр набтар башнинуудай нүхэнүүдынь малтагдаад, шулуунинь бэлэдхэгдэжэ байна. Мүн үнеэдэй, тугалай, хонидой байранууд баригдана.

Барилгын хүдэлмэриие саг үргэлжэ ябуулхын тулада тусгаар бригада хүдэлдэг. Энэ бригада 30 хүнтэй. Эгээ мүнөө барилгын материалнуудые бэлэдхэхэ, барилга хэхэ газарта тэрээниие шэрэхэ, мүн барилга хэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа байна. Барилгын материалнуудые шэрэлгэдэ 2 автомашина ябана. Бригадамнай звенонууд болоод, барилга бүхэндэ хүдэлжэ байна. Саашадаа барилгые, илангаяа силоснэ барилгые үргэнөөр ябуулхын тулада зохихо хэмжээ абтаха, энэ хүдэлмэридэ үшөө хүнүүдые нэмэжэ гаргаха, воскресниигүүдые эмхидхэхэ байнабди.

Типовой байрануудые олоор барижа, малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэриие үргэнөөр механизацилхабди. Мүн малдаа шэмэтэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын хажуугаар сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха юм.

Ниитын ажахын улам хүгжэхэтэй хамта олзо доходнай ургаха. Хэрбээ нёдондо 1495423 түхэриг олзо абаһан байгаа һаа, энэ жэлдэ 2450649 түхэриг абаха, ажалта үдэртэ 5 түхэриг 07 мүнгэ хубааха, 1960 ондо 5497260 түхэриг, тэрэнэй 45640000 түхэригые малажалһаа абаха, ажалта үдэртэ 8 түхэриг хубаахаар хараалнабди.

Ажалай журам һайжаруулха

Колхозой правлени, партийна организаци кадрнуудые зүбөөр хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг байна. Табигдаһан зорилгонуудаа һайнаар мэдээд хүдэлхэдөө колхознигууд урагшатайгаар ажалладаг, заатагүй амжалта туйладаг юм. Иигэжэ колхозойнгоо гэшүүдые ажалда олоор хабаадуулһанай ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ ажал хэжэ шадаха хүн бүхэн дундаа зэргээр 521 ажалта үдэр олоһон байгаа.

Хүнүүдые зүбөөр хубаарилан ажахын һалбари бүхэндэ табиха, тэдээндэ ехэ анхаралтайгаар хандаха хэрэгтэй. Малажалда хүдэлхэ хүнүүдые һуури һууридань оложо табиха гээшэ ехэ удхашанартай. Энээндэ жэшээ болгон хонидой харууһанда хүнүүдые табиһан тухайгаа тэмдэглэлтэй байна. Нёдондо жэл болотор хонидой харууһанда хүдэлхэ хүн олдожо үгэдэггүй, энэ ажалда дурагүйгөөр ошодог байгаа. Теэд ажахымнай гол һалбари—хони үсхэбэрилгые саашадань түргэнөөр хүгжөөхэ асуудалай шухала байһые хүнүүдтээ ойлгуулһан, ажалайнь түлбэри ехэдхэһэмнай эндэ хүдэлхэ дуратай хүнүүд олон болоо. Хони үсхэбэрилгэдэ ажаллахые дурлаһан мэдүүлгэнүүд мүнөөшье колхозой правленидэ олон бии юм. Иигэжэ бидэнэр хонидой харууһанда ехэ дүй дүршэлтэй олон хүнүүдые ахалагша хонишодоор эльгээһэн байнабди. Мүн хонишодой бригадануудые зүбөөр бүридүүлхэ шухала. Ахалагша хонишод бригададаа хүдэлхэ хүнүүдые өөһэдөө олоод, колхозой правленитэй, партийна организацитай зүбшэдэг байгаа. Тиигэжэ хонишодой бригаданууд хүнүүдээр хүсэд бүридүүлэгдэнхэй. Хони үсхэбэрилгэдэ мүнөө эрхим колхознигууд хүдэлнэ. Жэшээнь, хоёр жэл удаагуур Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадажа байһан ахалагша хонишод Д. Вершинин, Бато Чойбсонов, Хохлов болон бусад манай колхозой суута хүнүүд гээшэ.

Хони харагшадай ажалай түлбэри һайнаар үгтэдэг. Квартал бүхэндэ бүхы малшадтал адли хонишодто аванс үгтэдэг юм. Манай хонишод һара соо дунда зэргээр 900—950 түхэриг ганса мүнгөөр абадаг байна. Колхозой правлени хонишодто үбэл-зунай, хабар-намарай тусгаар хубсаһа түлөөһэгүйгөөр үгэдэг. Хонишодой, тэрэ тоодо малшадай культурна эрилтые хангахын тулада фермэнүүдтэ культбазануудые эмхидхэнхэйбди, эндэмнай малшад сугларжа кино харадаг, агитаторай хөөрэлдөө шагнадаг, нүүдэл наймаанһаа эд бараа абадаг байна.

* *
*

Ниитынгээ ажахые саашадань хүгжөөжэ, ойрын 2—3 жэл соо ороohо таряа, ноohо, һү, мяха, үндэгэ абалга хоёр—хоёрһоо үлүүгээр ехэдхэхын түлөө манай колхознигууд ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлжэ байна. Ажахыгаа хүгжөөхэ түсэб өөһэдөө табяад байхадаа, колхознигууд тэрэнээ заатагүй бэелүүлхэ гэһэн хатуу зоригтойгоор, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллана. Манай колхознигуудай зориһондоо хүрэхэнь лабтай.

М. Кавелин, колхозой түрүүлэгшэ, **Т. Шишмарев**, колхозой партийна организациин секретарь, **М. Вершинин**, колхозой хонинойтоварна фермые даагша.

ТРАКТОР, МАШИНАНУУДЫЕ БҮТЭЭСЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР АШАГЛАЯ

★ ★

Кукуруза табижа захалбабди

ПЕТРОПАВЛОВКА. (Телефоноор абтаба). КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон манай МТС-эй механизаторнууд энэ жэлдэ колхознигуудтай хамтадаа 1650 гектар кукуруза тариха гэжэ шиидэһэн байна. Тиигээд энэ хабартаа кукуруза тарилгада бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаа.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ наратай дулаахан үдэрнүүд боложо, кукуруза тарижа захалха саг хүрэжэ ерэбэ. Зарим түрүү колхозууднай манай механизаторнуудтай хамтадаа үсэгэлдэр кукуруза тарижа захалаа. Жэшээлхэдэ, Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой Булаг гэжэ газарта манай МТС-эй Фатых Карымовай хүтэлбэрилдэг тракторна бригадынхид кукуруза таряа. Тракторист Н. Заганчин кукуруза тарихаар тааруулагдаһан ороохото культурануудай юрын сеялкые «Беларусь» гэжэ тракторта шэрээд, кукуруза квадратно-гнездовой аргаар тарижа захалба. Колхоз энэ жэлдэ хамта 200 гектарта кукуруза тарижа, га бүриһөөнь 250—300 центнер силостэ оруулагдаха ногоо, 20—30 центнер эдеэшэнтэһэн буурсагуудые абаха түсэбтэй.

Кукурузын үндэр ургасын түлөө аймаг соо мүрысөө үүсхэһэн Мария Шадринагай хүтэлбэрилдэг звеногойхид эндэ кукуруза тарилсажа байнхай. Тэдэнэр кукуруза тариха газар дээрээ гектар бүридэ 20 гаран центнер наг шэбхэ гаргажа үтэгжүүлэнхэй, үрэһэ хүрэнгэеэ һайнаар бэлэдхээ. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ звеногойхид арбаад гектарта кукуруза тарижа, силостэ оруулагдаха ногооной һайн ургаса хуряаһан юм. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 250 гаран центнер ногоон набша хуряагдаһан байгаа.

МТС-эймнай харьяата бусад колхозууд мүн лэ үглөө мүнөөгүй кукуруза тарижа захалхань. Үсэгэлдэр Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо һайнаар гэдэһэн багахан газар дээрэ кукуруза таригдажа туршагдаа. Бүхы колхозуудта тракторна сеялкын агрегадууд дүй дүршэлтэй хүнүүдээр бүридүүлэгдээ. Поли дээрэ гарахын урда тээ МТС-тэ кукуруза ургуулха звеногой звеньеводуудые, колхоздо хүдэлдэг агрономуудые, механизаторнуудые суглуулжа, кукуруза яажа тариха тухай заабаринуудтай танилсуулаабди.

Г. Дармаев,
Зэдын аймагай Үшөөтэйн МТС-эй партийна организациин секретарь.

★

Механизаторнуудай мүрысөөн

Һаяхан Кяхтын МТС-эй дирекци болон партийна эхин организаци хабарай тарилгын үедэ механизаторнуудай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүн гаргаба. Мүрысөөнэй дүнгөөр «Красное знамя» колхозой полинууд дээрэ хүдэлмэрилдэг М. М. Баннов бригадиртай 9-дэхи тракторна бригадынхид түрүү һууреда гаража, МТС-эй дирекци, партийна эхин организаци болон профсоюзай нютагай комитедэй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Энэ бригадынхид полевой хүдэлмэринүүдэй эхилһэнһээ хойшо 15 хүсэтэй трактор бүхэнөөрөө зөөлэн хахалалгада оруулхада 75 гектар газар элдүүрилжэ, үйлэдбэриингөө жэлэй түсэбые 13,2 процент дүүргээ.

Трактористнуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ «У-2» трактораар 48,7 гектар зөөлэн хахалалга хэһэн тракторист И. Д. Баннов түрүү һуури эзэлээ. Тэрэ дамжуулгын улаан тугханиие абаһан, грамота болон үнэтэ шанда хүртэһэн байна.

Мүн трактористнууд С. А. Осеев, И. И. Игумнов, П. И. Каленов, А. Я. Игумнов, Н. Ж. Жигжитов гэгшэдэй эрхимээр ажаллажа байһаниинь тэмдэглэгдээ.

О. Семейщиков.

Тракторнууд муугаар ашаглагдана, агротехникэ сахигданагүй

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). Хориин МТС-эй харьяата колхозуудта ороохото культурануудай эртын тарилга эхилһээр 10 гаран хоножо байбашье, мүнөө хүрэтэр дүүргэгдэнэгүй. Энэ жэлдэ Хориин аймагта шииг нойто багатай байһан дээрэһээнь тарилгые богонихон болзорто хэжэ дүүргээ һаа, һайн ургаса ургуулагдаха байгаа. Теэд МТС-эй трактор, машинанууд поли дээрэ гараһан түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилээд, олооро эбдэржэ, зогсожо байна. Яахадааб гэхэдэ, тэдэнэр үбэлдөө муугаар заһагдаһан байгаа. Тиихэдэ мүнөө МТС-эй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд машинануудаа зогсоожорхёод байхадань, тракторна бригадануудтаа мүртэй туһаламжа үзүүлнэгүй. Мүнөө Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо 6 трактор гаргагдаа гэжэ нэрэтэй аад, хоёрынь тарилгын эхилһэнһээ хойшо хүдэлнэгүй. «АТЗ—НАТИ» тракторай подшипнигуудынь поли дээрэ гараһанһаа хойшо 4 дахин хайлаад, мүнөө моторынь МТС-эй мастерской соо задалагдашанхай хэбтэнэ. Нэгэ колёсно трактор тээсгэндээ мүн лэ подшипнигаа хайлажа зогсоһон аад, мүнөө трактористын үгы дээрэһээ миил байна.

Эгээл энэ ушарһаа Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо хабарай тарилга болошогүйгөөр унжагайруулагдана. Колхоз энэ жэлдэ хамта 1700 гектарта ороохото культурануудай тарилга хэхэ түсэбтэй. Тэрэ тоодо, 800 гаран гектарта ороохото эртын культурануудые тариха юм. Харин эндэ эртын тарилга аяар апрелиин 28-да захалһан аад, мүнөө арайхан гэжэ 600-гаад гектар таригдаад байна.

Мүнөө энэ бригадын сеялкын нэгэ агрегат Хориин МТС-эй буусаһаа хахад километрын газарта тарилга хэжэ байнхай. Теэд тэндэ «ДТ-54» трактораар тарилга хэжэ байһан механизаторнууд Снетков, Серебрюхов гэгшэд үрэһэ хүрэнгэ шанар муутайгаар тарина. Һаяхан диск дутуутай агрегадаар 20 гаран гектарта тарилга хээ. МТС-эй инженерно-техническэ мэргэжэлтэд, тусхайлбал, энэ бригадые даалсадаг участково механик нүхэр Харитонов механизаторнуудай сеялкынгаа агрегадые тааруулжа шадангүй байхада, ерэжэ туһалнагүй. Нүхэр Харитонов тарилгын эхилһээр энэ бригадада нэгэл дахин ерэжэ, нюураа харуулаад лэ ябашаһан байна. Энэ агрегадай шанар муутайгаар тарилга хэжэ байхада тракторна бригадын бригадир Лужниковшье, МТС-эй агрономуудшье һаналаа табинагүй.

Энэ колхоздо мүн үрэһэ хүрэнгын хусэд хүрэхөөр зөөгдэдэггүй дээрэһээ тракторна сеялкэнүүд хэдэн часаар зогсоогдоно. Жэшээлхэдэ, майн 7-ной үдэр эгээл энэ ушарһаа боложо, нэгэ агрегат 3 час соо зогсоо.

Мүн МТС-эй харьяата бусадшье колхозуудта трактор, машинануудай зогсохо, тарилга дээрэ агротехникын заабарииe бүдүүлигээр хазагайруулха баримтанууд үзэгдэнэ. Нүхэр Мижитов түрүүлэгшэтэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо сэбэрлэгдээгүй хара таряан ородоо 5—6 сантиметр гүнзэгыдэ таригдаа. Тус колхоздо хүдэлмэрилдэг агроном Белоусов энэ ушарые мэдэжэ байгаад, ямаршье хэмжээ абаагүй. Зарим колхозуудта үрэһэ тарилгын нормо багадхагдана. Жэшээлхэдэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо 70—80 гектар газарта үрэһэн доошолуулагдаһан нормоор таригдаа. Гектарта 150 килограмм тухай үрэһэ оруулха ёһотой аад, дунда зэргээр 120-оод килограмм таригдаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ колхозэй түрүүлэгшэ нүхэр Бояновай мүн лэ иигэжэ доошолуулагдаһан нормоор үрэһэ тарюулһаниинь өөдтэй ургаса абтаагүй һэн. Нүхэр Боянов нёдондонойнгоо алдууе энэ жэлдэ дабтажа байна.

Гүрэнэй үгэһэн баян техникые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха, агротехникын заабарииe эбдэхэ ябадал болюулха тушаа МТС-эй директор нүхэр Балдаев эрид хэмжээ абаха ёһотой.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

Шэнэ зүжэг

Бурят-Монголой гүрэнэй ород драмын театрын коллектив Виктор Розовой «В добрый час» гэжэ пьесые шэнээр найруулан табиба. «В добрый час» гэжэ комеди соогоо Виктор Розов манай үеын интеллигентнэ нэгэ бүлэдэ болоһон ушарые харуулна. Пьесын гол геройнуудынь залуушуул болоно. Автор болбол хоёр залуу хүнүүдэй — москвич Андрей Аверин ба Сибирьһээ ерэһэн тэрэнэй үеэлэ хүбүүн Алексей гэгшэдэй хуби заяае харуулна. Сэхэ сагаан сэдьхэлтэй, зоримгой Алексейн нүлөөн доро Андрей зүб зам олоно.

Зүжэгэй гол рольнуудые эдэ артистнар наадана: биологическа наукануудай доктор Н. И. Аверин — артист Н. Метлицкий, тэрэнэй һамган А. Е. Аверина—артистка К. П. Розен, Аркадий—артист В. М. Желудев, Андрей—артист Б. Т. Красиков, Алексей—артист Ф. В. Гаврилов, Маша—БМАССР-эй габьяата артистка М. И. Лермо ба бусад наадана. Мүн зүжэгтэ артистнар Р. Красикова, Г. Стефанеску, М. Железнова, М. Мезенов гэгшэд хабаадалсана.

Театрын режиссер И. Г. Петрухин пьесые зүжэг болгон найруулһан, БМАССР-эй искусствонуудай габьяата ажал ябуулагша, уранзурааша Н. А. Быстров сценыень гоёон шэмэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зүжэгэй нэгэ сценэ. Андрей—артист Б. Красиков, Алексей—артист Ф. Гаврилов.

В. Шитиковэй фото-текст.

Нютаг бүриһөө

★ Заиграйн аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ хартаабха, овощь тариха талмайгаа урдахи жэлнүүдэйхидэ орходоо 4 дахин шахуу үргэдхэхэнь. Мүнөө огородой бригадынхид нүхэр С. Чимитовэй хүтэлбэри доро рассада тарижа байна.

★ Мүнөө таряанажалай бригадын гэшүүдэй полидо гараад, таруугаар хүдэлмэрилжэ байха үедэ почтальоной хүдэлмэри бүри ехэ ба харюусалгатай болоно, — гэжэ Мухаршэбэрэй аймагай Булганинай нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай 4-дэхи бригадын почтальон нүхэр Цыбиков хөөрэнэ. Бадма Цыбиков 16 жэлдэ почто зөөгшөөр хүдэлмэрилхэ зуураа, нютагайнгаа зондо ехэ хүндэтэй болонхой. Энэ нүхэр 12 модонһоо почто асараад, бэшэгүүдые, газетэ, журналнуудые заатагүй тэрэ доронь эзэдтэнь хүргэжэ үгэдэг юм.

★ Бурмонкоопсоюзай культурногэгээрэлэй хүдэлмэриие эрхилэгшэ нүхэр Камбарова һургуулиин наһа гүйсөөдүй хүүгэдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхаралтайгаар хандана. Нүхэр Камбарова коллективэйнгээ хүдэлмэрилэгшэдэй хүүгэдые недели бүхэндэ суглуулжа, утренник үнгэргэдэг, һонирхолтой концерт, кино харуулга эмхидхэдэг юм. Һаяхан хүүгэд «Арена смелых» гэжэ кино хараа.

★ Яруунын аймагай «Коммунизм» колхоздо 250 хүнэй һууритай ехэхэн клуб баригдажа захалба. Мүнөө барилгашад клубайнгаа һуури табижа дүүргээд, хюрөөдэгдэмэл модо бэлдэжэ байна.

★ Бичурын аймагай Шэбэртын дунда һургуулиин һурагшад ба багшанарай коллектив кукуруза тариха хүдэлмэридэнь хүршэ һууһан «Коммунизм» колхоздоо туһаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидэбэ. Тиин тэдэнэр кукурузые гараар тариха участогһаа 15 гектарынь даажа абаба. Һурагшад кукурузын үндэр ургаса абахын түлөө нютагай үтэгжүүлгэ суглуулжа, поли дээрэ гаргажа байна.

Колхозой библиотекэ

Бичурын аймагай Харланай с… моной Кировэй нэрэмжэтэ колхозо… библиотекэ ажаллажа эхилһээр ру… бан жэл болоо. Энэ сагай турша с… библиотекын номуудай тоо яһал… олошорһон байна. Мүнөө эндэ поли… тическэ, хүдөө ажахын болон ура… һайханай литературын 5 мянга гара… номууд бии. Мүн элдэб зүйлэ… брошюрануудшье бии юм. Гадн… библиотекэ центральна болон ре… публиканска газетэнүүдые, зургаа… ондоо журналнуудые абажа байда…

Энэ библиотекэ колхознигууда… сүлөөтэй сагаа ашатай туһатайга… культурнаар үнгэргэдэг ёһото гулан… тань болонхой. Колхознигууд би… лиотекэдээ ерэжэ, газетэ, журналну… дые, мүн номуудые ород, бурят хэл… дээрэ уншана. Библиотекые даага… нүхэр Д. Хайдапова уншагшадт… ойлгогдоогүй юумэнүүдые хэлэ… үгэдэг, зохихо номуудые шэлэж… дэг юм. Тиихэдэ малай фер… нүүд дээгүүр нүхэр Хайдапова н… дэл библиотечкэнүүдые эмхидхэһ… байна. Тиин библиотекын уншагш… дай тоо жэл бүри олошорно.

А. Бармитов…

Футболоор городой кубок абахын түлөө

Футболоор городой кубок абах… түлөө мүрысөөн захалба. Эндэ г… родой спортивна һайндуранай … ществонуудай футбольно 15 ком… данууд хабаадалсаха юм.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр «Ди… мо» стадион дээрэ стадионой… «Красная Звезда» обществын … мандатай мүрысөө. Динамынхид … хитэй һайнаар наадажа, айлша… 13:0 гэһэн тоотойгоор шүүһэн ба…

«Байкал» стадион дээрэ «Стр… тель», ПВЗ-гэй «Локомотив» обще… вонуудай 1-дэхи команданууд на… даа. Тэдэнэй мүрысөөн 4:1 гэһэн то… тойгоор, ПВЗ-гэй командын илы… таар дүүрэə. Мүн энэ стадион дэ… «Байкал» обществын 1-дэхи ба 2-… хи команданууд мүрысөөд, 1-д… командань нүгөөдүүлээ хэбэрэ… нээр шүүһэн байна.

Иигэжэ ПВЗ-гэй «Локомоти… «Байкал» обществонуудай 1-д… команданууд ба «Динамо» обще… вынхид удаадахи уулзалгануу… хабаадалсаха эрхэ олобо.

Е. Никола…

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын майн 11-нэй но… рой гурбадахи нюурта толилогдо… «Студентнэр туһалханъ» гэһэн н… шагтай материалай гурба… үгүүлэлые иигэжэ заһан уншаха… рэгтэй: «Энэ эдэбхи үүсхэлыень … рят-Монголой гүрэнэй педагогиче… институдай студентнэр халууна… дэмжэн угтаа».

Редак…

Кукуруза тарилгада техникэ зүбөөр ашаглаха

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэриие бэелүүлэн, республикымнай колхознигууд болон машинно-тракторна станцинуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ хүдөө ажахын культурануудай баян ургаса ургуулхын тулада хабарай тарилгые агротехническэ эрхим болзорто, шанар һайнтайгаар хэжэ дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллажа байна. Сагаан-Усанай, Үшөөтэйн, Погранична, Ехэ-Кударын болон бусад зарим МТС-үүдэй механизаторнууд ороохото культуранудай эртын тарилга дүүргээд, эдэ үдэрнүүдтэ кукуруза тарижа захалаа.

Республикымнай машинно-тракторна станцинууд кукурузые квадратно-гнездовой аргаар тариха техникэтэй, зэр зэмсэгүүдтэй боложо байна. Олохон МТС-үүдтэ пропашной культуранудые квадратно-гнездовой аргаар тариха «СКГ-6» гэжэ тусхай сеялкэнүүд бии. Һүүлэй үедэ «Сельхозснабта» кукурузые квадратно-гнездовой аргаар тариха болгожо тааруулагдаһан юрын сеялкэнүүдтэ тодхогдохо түхеэрэлтэнүүд олоор асарагдаа. Мүнөө механизаторнуудай зорилго юуб гэхэдэ, бии байгаа механизмуудаа зүбөөр ашаглажа, кукурузые гансал квадратно-гнездовой аргаар, зүгөөр зундаа ряд хоорондын элдүүрилгые механизмын хүсөөр хэжэ болохоор зүб квадрадууд болгон тарихын түлөө оролдохо ёһотой.

«СКГ-6» маркын сеялкэнүүдые тарилгын урда тээ бэлэдхэхэдээ хэр зүбөөр хабсаруулагдаһыень, бүхы механизмуудайнь хэр жэгдэ һайнаар хүдэлхэ байһыень наринаар шалгажа үзэхэ хэрэгтэй. Энэнэй тулада сеялкэнүүдые хүдэлгэжэ үзэхэ, тарилга хэхэ аппарадынь тааруулха, үрэһэ гоожуулжа байха дискнүүдые шэлэжэ олохо хэрэгтэй. Сеялкын бүхы клапануудай нэгэ жэгдээр хүдэлхэ хүдэлхэгүй, нэгэ адляар нээгдэхэ нээгдэхэгүй байһыень шалгажа үзэхын тулада сеялкые тэгшэхэн талмай дээрэ гаргажа, хүдэлгэжэ үзэхэ хэрэгтэй юм.

Иигэжэ туршалга хэхэдээ сеялкын узлоуловителай вилкэнүүдые хойшонь туласа татаха шухала. Тиигээд тэрэнээ ута, богони болгон бүхы клапануудыень нэгэ жэгдэ ехээр — 2—2,5 сантиметр үргэнтэйгөөр нээгдэхэ болгожо тааруулагдадаг. Мүн хүдэлмэрилжэ ябаха үедэнь клапануудай хэр нэгэ жэгдээр хүдэлжэ байһан, үгыень, хэр нэгэ адли ехээр нээгдээд ябаһан, үгыень ходо шалгажа байха хэрэгтэй юм.

Үрэһэ хүрэнгые зүб нормотойгоор тариха болгожо сеялкые тааруулха гээшэ ехэхэн удхашанартай. Нүхэн бүхэндэ гурба-гурбан эшэ ургуулхын тулада нэтэ доро 4—5 үрэһэ оруулагдадаг. Энээнэй тулада сеялкэдэ байдаг дискнүүдэй хэдэн һайнуудыень шэлэжэ абаад, тарилга хэдэг аппарат бүхэндэнь нэжээдээр һуулгадаг байна. Тарилга хэдэг 6 аппарадта дискнүүдые һуулгахадаа бултыень нэгэ жэгдээр тааруулха хэрэгтэй.

Тэгшэхэн газарта байлгаад, сеялкые хүдэлгэжэ үзэхэдөө тарилга хэдэг аппарадынь нүхэн бүхэндэ үрэһэ хүрэнгэ хүсэд олоор оруулна гү, үгы гү гэжэ нэн түрүүндэ шалгаха хэрэгтэй. Мүн заримдаа нэгэ нүхэн соо үрэһэнүүдые хэмһээ олоор оруулжа байһан ехэ нүхэтэй дискнүүдые бага нүхэтэйнүүдээр һэлгэхэ шухала. Харин нэгэ доро үрэһэнүүдые үсөөнөөр гаргажа байгаа һаань, ехэ нүхэтэй дискнүүдые табиха хэрэгтэй.

Зүб квадрадууд болгожо тарилга хэхэ хэрэгтэ хэмжүүрэй шабын түмэрые зүбөөр тааруулжа татаха гээшэ шиидхэхы удхашанартай. Дүй дүршэл дээрэһээ харахада, механизаторнууд хэмжүүрэй шабын түмэрые зүбөөр татаха шухала байһые балай тоодоггүй байха юм. Хэмжүүрэй шабын түмэрые һайнаар хадагалжа ябаха хэрэгтэй. Тэрэнэй үрэһэ тарюулжа ябаха тобшонуудынь хоорондоо 70—70 сантиметр зайтай байха ёһотой. Хэмжүүрэй шабын түмэр нугаруулагдахагүй, зангилаатуулагдахагүй, жэбэрүүлэгдэхэгүй зэргэтэй. Тэрэниие поли дээрэ нэгэ газарһаа нүгөөдэдэ абаашажа татахадаа һулаpуулаад, газараар шэрэн абаашажа болохогүй. Тиигэхэдэ хэмжүүрэй шабын түмэр нугаржа, хухаржа болохо юм. Хэмжүүрэй шабын түмэрые нэгэ газарһаа нүгөөдэдэ абаашажа татахада контрольно узелынь 5—10, заримдаа үшөө дээшэшье сантиметр хажуу тээшээ болошоһон байдаг. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, динамометрнүүдэй нэгэн буруугаар тааруулагдаһан байдаг юм.

Кукуруза тариха газарай хүрьһые эртээнһээ һайнаар элдүүрилхэ, бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ тарилга хэхын урда тээ газарай хүрьһэнэй хатуужаад байгаа һаань, үрэһэ оруулха гүнзэгы хүрэтэр элдүүрилжэ, зөөлэрүүлхэ хэрэгтэй байдаг. Поли дээрэ хагда хамхуул болон солоомо үлөөжэ болохогүй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр сеялкын сошнигуудай хоорондуур хабшуулдаад хахаадаг, тиигэжэ үрэһэ хүрэнгые квадрадай газаа тээ унагаалгадаг байна. Тарилга хэхын урда тээхэнэ поли борнойлогдожо, тэгшэлэгдэхэ ёһотой. Тарилга хэхын урда тээ полиие хүндэлэн элдүүрилхэдэ дээрэ байдаг. Яахадааб гэхэдэ, поли дээрэ үлэһэн бороздануд тэгшэлэгдэжэ үгэхэ байна. Хада ташалан газарнуудта хүндэлэн тарилга хэжэ болохогүй. Юуб гэхэдэ, хада ташажа тарилга хэхэдэ сеялкын агрегат доошоо һолжоржо болодог юм.

Тарилга хэхын урда тээ поли заатагүй тэмдэглэгдэдэг. Тарилга эхилхын тулада тон түрүүлжэ поли дээгүүр тэмдэг хэгдэдэг. Тэрэ тэмдэг полиин захаһаа сеялкын хахад абасаар сэб сэхэ татагдаха ёһотой. Удаань энэ тэмдэг дээрэһээ хүндэлөөшөө оросын тэг дундуур контрольно шугам (лини) татагдадаг. Контрольно шугам татахадаа онсолон нарилха шухала. Тэрэ шугам полиие хүндэлэн сэб сэхэ гараха ёһотой. Тэрээн дээрэ контролёр байгаад, хэмжүүрэй шабын түмэрэй контрольно узелнуудые нэгэ газарһаа нүгөөдэдэнь абаашажа татуулжа байдаг юм. Тэрэ контрольно шугам дээгүүр зааханааршье хажуу тээшээ болгогдонгүй, хүндэлэн рядууд гаргагдаха ёһотой. Агрегадай гараһанай һүүлдэ контролёр контрольно шугам дээрэ гараһан нүхэнүүд дээрэ гадаһануудые хадхажа, машинын хэр зүбөөр хүдэлмэрилжэ байһаниие шалгажа үзэхэ уялгатай. Хэрбээ тэдэ гадаһануудайнгаа контрольно шугамһаа 5—6 сантиметр хажуу тээшээ болоод байгаа һаань, машинистда хэлэжэ, агрегадай дутагдалнуудые хамтадаа усадхаха зэргэтэй. Иигэжэ контрольно шугам дээгүүр гараха нүхэнүүдэй хажуу тээшээ болошодог ушарнууд али олон үзэгдэдэг юм. Иимэ ушарай гараад байхада машинын рама дээрэхи узлоуловитель тааруулагдажа табигдаха ёһотой. Хэрбээ үрэһэтэй нүхэнүүдэй контрольно шугамай саада тээ 5 сантиметр зайда гараад байгаа һаань, машинынгаа рама дээрэхи узлоуловителиие мүн лэ 5 сантиметр урагшань болгохо хэрэгтэй. Хэрбээ нүхэнүүдэй контрольно шугамда хүрэнгүй, хойто тээнь гараад байгаа һаань, узлоуловитель гэдэргэнь болгодог.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, квадратно-гнездовой аргые зүбөөр хэрэглэхэ хэрэгтэ механизаторнуудай кадрнуудые зүбөөр шэлэн олохо ба тэдэнэй хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ гээшэ шиидхэхы удхашанартай юм. Агрегат бүхэндэ хүдэлмэрилхэ хүнүүдые— машинистнуудые, трактористнуудые, контролёрнуудые, хэмжүүрэй шабын түмэр тааруулан татажа байха хүнүүдые, прицепщигүүдые эртээнһээ шэлэжэ олохо, һургаха хэрэгтэй. Хүн бүхэндэ өөр өөрынь хүдэлмэриие һайса хэлэжэ, ойлгуулжа үгэхэ шухала. Түрүү МТС-үүдтэ агрегадай гэшүүд хүдэлмэриин иимэ уялгануудтай байдаг: машинист агрегадай начальник гэжэ тоологдоно, тэрэ хадаа бүхы хүдэлмэриин түлөө харюусаха ёһотой. Тарилга хэхынгээ урда тээ тэрэ контролёртой хамта тарилга хэхэ полидоо тэмдэг хэжэ, түрүүшын мүрые ба контрольно шугамуудые бүхы заабариин ёһоор татадаг байна. Тиигээд тарилга хэжэ байха үедөө машинист хэр зүб квадрадууд болгогдон, сэхэ шугамаар үрэһэ хүрэнгын оруулагдажа байһаниие саг үргэлжэ шалгажа байха ёһотой. Машинист хадаа узлоуловителиингаа хэр зүбөөр хүдэлмэрилжэ байһые шэхээрээ шагнаад тухайлжа шадаха ёһотой юм. Хэрбээ узлоуловитель эбдэрэнгүй, зүбөөр хүдэлмэрилжэ байгаа һаа, нэгэ жэгдээр торшогонуулан сохижо байдаг. Хэрбээ жэгдэ бэшэ, бүтүү абяанай гараа һаань, машинаяа байлгажа, дутагдалнуудыень элирүүлхэ уялгатай.

Дүй дүршэл ехэтэй механиза… нуудые — комбайнернуудые ма… нистнуудаар табихада һайн ба… Юуб гэхэдэ, тэдэнэр техникэтэй… нил болоһон, энэ тэрэ дутагдал… дай гарахада зайсуулжа ша… байдаг юм. Гадна, газар элдүүр… гын, тарилгын заабаринуудтай… лээд танил байдаг дээрэһээ кук… зые квадратно-гнездовой аргаар… риха агротехникые түргөөр о… дог. Тракторист хадаа трактораа… соонгүй, поли дээрэ хэгдэһэн … дэгэй ёһоор агрегадые шэрэжэ я… уялгатай. Контролёр хэмжүүрэй … бын түмэрые зүбөөр татуулха, … гэжэ зүб квадрадууд болгон тар… хүүлхэ уялгатай. Полиин хоёр з… да һуудаг регулировщигууд аг… дай эрьеэд ошохо бүри лебёдко… даа саашань абаашажа, динамо… дээрэхи тэмдэгэй ёһоор хэмжүүр… гээ шабын түмэрые татажа б… уялгатай. Тэдэнэр полиин тэг ду… байһан контролёрой тэмдэгүү… үгэхэдэ наринаар хараха ба п… нэгэ захаһаа нүгөө заха хүрэтэр… жүүрэй шабын түмэрэй хэр тэ… татагдаһые шалгажа байха ёһ… юм. Прицепщигүүд сеялкын ба… лалтые һайнаар мэдэхэ, маши… харууһа хэжэ шадаха зэргэтэй. … дэнэр агрегадай хүдэлмэрилжэ… ха үедэ сеялкын тарилга хэдэ… парадай үрэһэ хүрэнгые хэр зү… гоожуулжа байһаниие саг үрг… хараха, мүн машинын механи… дай хэр зүбөөр хүдэлһые шал… ёһотой.

Ороохо таряанай юрын аад, … руза тариха болгогдожо тааруу… даһан сеялкэнүүдые ашаглаха… никэ «СКГ-6» гэжэ сеялкын… адли юм.

И. БУРМИСТРО…
И. АБЗА…
инженерну…

Редакторай орло…
О. Г. ГОМБО…

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря —27-37, партийной жизни, сельского хозяйства— 47-59, пропаганды в переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем — 24-74. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00452. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. № 2738